

ÅRGANG 35 - NR. 1205 - OKTOBER 2008

PRIS 49,50 KR.

NOTAT

om den politiske domstol

Bomben under udlændingeloven
Ny sag: Ret til sociale ydelser
Hemmelig lov om håndbagage

Professor i EU-ret:

»Dommere er politikere«

NOTAT går i dybden og giver indsigt hver måned

TILBUD TIL NYE LÆSERE:

Få det første nummer for 29,50 kr. og styr selv hvilke temanumre der ønskes.

www.notat.dk

Ekstra eksemplarer af dette og tidligere numre kan købes til undervisning eller møder. Send en e-mail til notat@notat.dk eller ring på tlf. 86 48 16 00 og få et tilbud.

Du kan nu styre dit abonnement helt selv. Gå ind på www.mitabonnement/notat.dk og tast dit abonnementsnummer – her kan du »pausere«, som vi kalder det. Du vælger bare at springe over, hvis det kommende tema ikke interesserer dig, eller hvis du i en periode ikke har tid til NOTAT-læsning. Så forlænges dit abonnement bare. Mere fleksibelt kan det ikke være.

Hvis du flytter eller ønsker ændringer i dit abonnement, klares det også på hjemmesiden.

Styr selv dit abonnement på: www.mitabonnement/notat.dk

Abonnementsservice:

NOTAT, Ved Søen 1, Jels, 6630 Rødding, tlf. 70 26 16 48
abonnement@notat.dk
Konto til abonnement: Reg. nr. 7990
Konto nr. 2031982

Priser på NOTAT:

Almindelig stykpris:
49,50 kr. ved betaling pr. nummer
45,50 kr. ved betaling for 3 numre = 136,50
43,25 kr. ved betaling for 6 numre = 259,50
41,25 kr. ved betaling for 12 numre = 495,-

Rabat stykpris for studerende og pensionister:

38,00 kr. ved betaling pr. nummer
35,00 kr. ved betaling for 3 numre = 105,-
33,00 kr. ved betaling for 6 numre = 198,-
31,00 kr. ved betaling for 12 numre = 372,-

Institutioner og foreninger stykpris:

68,00 kr. ved betaling for 6 numre = 408,-
66,00 kr. ved betaling for 12 numre = 792,-

Redaktion: NOTAT, Christiansborg, 1240 København K.
redaktionen@notat.dk

I redaktionen: Åge Skovrind, Erling Böttcher (ansv.), Anders Rom Dahl, Staffan Dahllöf, Pelle Christy Geertsens, Kenneth Haar, Luise Pihl og Sven Skovmand.
NOTAT udgives i samarbejde med ind/dem-gruppen i EU-Parlamentet og EUD.
Lay-out og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00
Forsidefoto: AP

Regnskab, annoncer og ledelse:

NOTAT, Nordkystvejen 2 F, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

ISSN: 1603-7480

Indhold

- EU-dom satte udlændingepolitik i knibe** 4
Fører EU's Domstol sig egenrådigt frem, eller sov de danske politikere i timen?
- EU-problemerne har været kendt i seks år** 7
Regeringen har hele tiden vidst at 24-årsreglen og de andre stramninger savner støtte i EU-retten
- Hvor politikerne stopper, begynder Domstolen** 8
Interview med professor, dr.jur. Hjalte Rasmussen
- »Uanset hvad man gør, vil det altid være på kanten«** 11
Interview med ekspert i EU-ret ved Syddansk Universitet Peter Starup
- Politikere vil ikke røre ved traktaten** 12
Med jævne mellemrum kræver danske politikere reformer for at stække EU's Domstol
- Tysk eks-præsident vil have ny domstol** 14
Roman Herzog forslår en "kompetencedomstol"
- Regeringen frygter sag om sociale ydelser** 15
Domstolen kan åbne kontanthjælpskassen tidligere for EU-borgere
- Stigende travlhed i Luxembourg** 16
Antallet af sager er vokset til næsten 600 sager om året.
- Fakta om Domstolen** 17
- Revolution med en sidebemærkning** 18
Tilfældige domme har knæsat nogle af de mest centrale principper i EU
- Hovsa! Må EU virkelig det?** 20
De økonomiske friheder som argument for at udvide EU's kompetence
- Ulovlige regler om håndbagage** 22
Hemmelig lovgivning kan blive underkendt
- Rettighedsvogterne ser på sig selv** 24
Demokrati kræver åbenhed. Men gælder det også for domstolen selv?
- Domstolen får mere magt** 26
Lissabon-traktaten giver Domstolen flere områder at dømme på
- Fagbevægelsen vil stille EU-retten på hovedet** 28
Strejkeretten og sociale hensyn skal rangere højere end de økonomiske friheder

INTRODUKTION

Magthavere uden mandat

Normalt lever EU's Domstol i Luxembourg en ganske anonym tilværelse. Af de over 1200 kendelser årligt, er det kun de færreste som vækker opsigt. Men i år 2008 kom EU-domstolen på forsiden af aviserne og blev topnyhed i TV- og radioaviser i Danmark.

Det samme sker med jævne mellemrum i andre europæiske lande. Som dengang dommerne tvang Østrig til at åbne for fri adgang for tyske studerende ved de gratis østrigske universiteter. I dette nummer af NOTAT får du en lang række andre eksempler på EU-domme som har vakt opsigt.

Domstolen går vidt i sin tolkning af EU's love og regler, det er eksperterne enige om. Men går den også for vidt? Det er et politisk og juridisk spørgsmål som du kan læse mange svar på i denne måneds udgave af NOTAT.

Et af de senere års mest markante eksempler er spørgsmålet: Skal EU have lov at bestemme hvor hård en straf skal være? Medlemslandene er på nogle områder blevet enige om hvad der er en strafbar handling. Det gælder for eksempel miljø-kriminalitet. Men et stort flertal af landene afviste i 2003 at EU ligefrem skulle bestemme *hvilken* straf de enkelte landes domstole skulle idømme. Derfor vedtog ministrene et såkaldt rammedirektiv om miljø-kriminalitet som overlod til medlemslandene selv at fastsætte straffen.

To år senere fejrer EU's Domstol medlemslandenes beslutning til side. EU har ret til også at bestemme straffen, sagde domstolen. De danske politikere var chokerede, men et flertal i Folketinget rettede ind og accep-

terede at når nu EU's Domstol sagde sådan, ja så havde det nok i virkeligheden altid været sådan. Selv om ingen i Folketinget hidtil havde vidst det, og man derfor hidtil havde fortalt vælgerne det modsatte.

Sagen om strafferetten viser at EU's Domstol har magt til at indføre noget som ikke kan indføres via de folkevalgte organer. Det er og bliver et provokerende emne i et land, hvor man hylder princippet "ingen over eller ved siden af Folketinget", at man kan have ikke-valgte magthavere som vælgerne hverken kan indsætte eller afsætte ved demokratiske afgørelser.

Derfor sætter vi fokus på emnet i dette nummer af NOTAT. Ganske vist er historien om den vidtgående domstol 45 år gammel, alligevel skal du ikke snydes for den. Og som det

Erling Böttcher
redaktør

fremgår af de følgende sider, er der helt frem til i dag afsagt mange nye og kontroversielle domme. God læselyst.

Sådan har Domstolen udvidet fortolkningen af EU-reglerne

Rettigheder med hjem

Singh-dommen (C-370/9) fra 1992 opkaldt efter den britiske statsborger Singh som var gift med en indisk mand. Han ville miste sin opholdstilladelse i Storbritannien da parret blev skilt, efter at de havde levet sammen i Tyskland. Men det var forkert, mente Domstolen.

Indebærer: Retten til familiesammenføring gælder også når en EU-borger vender hjem, og ikke kun ved arbejde i andre lande.

EU-borgere i eget land

Carpenter-dommen (C-60/00) fra 2002, opkaldt efter den britiske statsborger Carpenter og hans filippinske hustru, som ville blive udvist fordi manden hovedsageligt arbejdede i Storbritannien. Domstolen mente hun skulle have lov til at blive og passe mandens børn, fordi han ellers ikke ville

kunne rejse som et led i sit arbejde som annoncesælger.

Indebærer: Retten til familiesammenføring for "vandrende arbejdstagere" gælder også for den som leverer tjenesteydelser fra sit eget land og kun "vandrere" af og til.

Ulovlig indrejse kan accepteres

MRAX-dommen (C-459/99) fra 2002 opkaldt efter en belgisk forening mod racisme, antisemitisme og fremmedhad, som ville få prøvet om mangel på visum er nok for afvise en EU-borgers ægtefælle fra et land udenfor EU. Det var det ikke, ifølge Domstolen.

Indebærer: Man kan kun afvises hvis man mangler visum og udgør en trussel for den "offentlige orden, sikkerhed eller sundhed".

EU-dom satte udlændingepolitik

Dansk udlændingepolitik bliver i praksis fastlagt af EU. Måske fordi EU's domstol fører sig egenrådigt frem. Eller fordi danske politikere sover i timen.

LOVFORVIRRING. Det startede med en afsløring i Berlingske Tidende: Avisen kunne dokumentere at Udlændingetjenesten (tidligere Udlændingestyrelsen) gav ufuldstændige, eller decideret forkerte, oplysninger om mulighederne for at få opholdstilladelse i Danmark til ægtefæller fra et land udenfor EU.

Den kendte danske 24-årsregel, og de andre betingelser for at få godkendt familiesammenføring, er nemlig ikke den eneste lov der gælder.

Der findes også et regelsæt inden for EU-samarbejdet. Her tænkes ikke på de specifikke asyl- og flygtningebestemmelser som ikke gælder for Danmark, men derimod på de love der omhandler arbejdskraftens frie bevægelighed og som første gang blev nedfældet i 1960'erne. Hertil hører en stribe afgørelser fra EU's domstol om hvordan disse love skal fortolkes.

Motiv uden betydning

Akrich-dommen (C-109/01) fra 2003 opkaldt efter den marokkanske statsborger Akrich som blev udvist fra Storbritannien til Irland hvor hans britiske hustru havde fået arbejde. Parret Akrich ville med henvisning til Singh-dommen vende tilbage til Storbritannien efter det lovlige ophold i Irland. Det gav Domstolen dem ret til.

Indebærer: Der skal tages hensyn til respekten for familielivet, og det har ingen betydning at parrets motiv for midlertidigt at flytte til Irland var at undgå de britiske regler.

Arbejdsløse har også ret

Eind-dommen (C-1/05) fra 2007, opkaldt efter den hollandske statsborger Eind som rejste til Storbritannien for at arbejde sammen med sin datter som var statsborger i Surinam. Da de vendte tilbage, blev datte-

ren nægtet opholdstilladelse i Holland fordi faderen på det tidspunkt manglede arbejde. Det var forkert.

Indebærer: En EU-borgers mangel på arbejde har ingen betydning for familie-medlemmers ret til at følge med ham eller hende hjem.

Opholdstilladelse ikke et krav

Metock-dommen (C-127/08) fra den 25. juli 2008, opkaldt efter en af fire afrikanere som blev gift med henholdsvis tyske, britiske og polske statsborgere. Afrikanerne havde fået afslag på asyl i Irland og skulle dermed udvises. Men afrikanerne skulle, ifølge Domstolen, have lov til at blive efter at have indgået ægteskab med partnere med lovligt ophold. Dommen gik imod 11 lande som alle gik ind i retssagen på Irlands side. Foruden Irland var det Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Grækenland, Cypern,

Malta, Holland, Østrig, Finland og Storbritannien.

Indebærer: Lovligt ophold er ikke en betingelse for familiesammenføring. Det er en omstændighed af Akrich-dommen fra 2003, hvor begge parter havde haft lovligt ophold i en EU-stat. Domstolen begrundede sin nye vurdering med det nye direktiv (opholdsdirektivet) som var trådt i kraft efter Akrich-dommen:

»Eftersom dette direktiv på ingen måde indeholder en betingelse om forudgående lovligt ophold i en anden medlemsstat som pålagt i medfør af de irske bestemmelser, er disse bestemmelser ikke i overensstemmelse med fællesskabsretten.« ♦

Dommene kan læses i helhed på curia.europa.eu ved hjælp af navnene eller sagens nummer.

i knibe

Dette andet regelsæt og dets konsekvenser oplyste Udlændingetjenesten ikke om.

Ad EU-vejen

Så begyndte de politiske stridstrømmer at rumle. Ombudsmanden kom på sagen.

Og så, kort derefter, kom der endnu en afgørelse fra Domstolen i Luxembourg; Metock-dommen.

Alt i alt er der nu seks domme af betydning for fortolkningen af familiesammenføring "ad EU-vejen" (se ovenfor). En syvende er på vej.

Sagen røg helt til tops på den politiske dagsorden og rejste en række overordnede spørgsmål:

Er det EU's domstol som maser på og skaber nye retstilstande hen over hovedet på de folkevalgte?

Eller er det politikerne som ikke har forstået hvad de selv er gået med til, og som nu prøver at fralægge sig ansvaret?

Der findes argumenter for at svare ja på begge spørgsmål.

»For den som gør brug af sin ret som EU-borger, er kravene til familiesammenføring lempeligere end de danske regler,« siger Rebecca Adler-Nissen, Ph.d.-studerende ved Københavns universitet og medforfatter til afsnittet om de retlige

undtagelser i rapporten om de danske forbehold fra DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier).

Gulv blev loft

Rebecca Adler Nissen mener at den nuværende forvirring mere skyldes uklar lovgivning end at EU's domstol har taget sig friheder på politikernes regning:

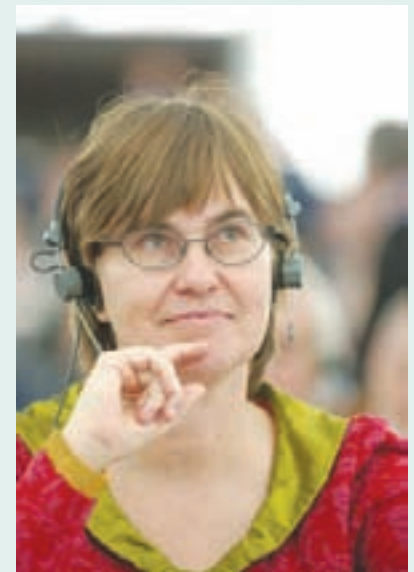
»Hvis man skal diskutere Domstolens rolle, så findes der bedre eksempler på aktivisme. Jeg mener at Laval-dommen (også kendt som Vaxholmsagen – red.) rejser mere principielle spørgsmål om Domstolens rolle end fortolkningen af reglerne for familiesammenføring.«

I Laval-dommen fastslog Domstolen at fagforeninger ikke må etablere blokade mod et udenlandsk firma for at opnå mere end den gældende minimumsløn, selv om begrebet minimumsløn ikke giver mening i Sverige hvor sagen hørte hjemme. Gulvet i det såkaldte udstationeringsdirektiv er i virkeligheden et loft, noget som EU-parlamentarikerne har forsvoret nogensinde var meningen.

Ti lande gik imod

Venstres EU-parlamentariker Anne E. Jensen mener at Domstolens fortolkninger af retten til familiesammenføring er anderle-

»Der blev aldrig diskuteret om afviste asylansøgere ville kunne få opholdstilladelse som ægtefæller da vi vedtog direktivet,« siger Venstres EU-parlamentariker Anne E. Jensen.

des end politikernes hensigt med lovgivningen.

Hun var med til at stemme for opholdsdirektivet om fri bevægelighed for unionsborgere og deres familiemedlemmer som ligger til grund for Metock-sagen.

»Hvis det var så klart hvad direktivet ville indebære, så kan jeg ikke forstå hvorfor Irlands Højesteret bad om en fortolkning af reglerne, eller hvorfor ti medlemslande gik ind i retssagen med en anden holdning end den Domstolen giver udtryk for,« siger Anne E. Jensen som ikke mener at hun selv og andre politikere som stemte for, har sovet i timen:

»Der er så megen bagklogskab i dag, men der blev aldrig diskuteret hvorvidt direktivet ville gøre illegal indvandring legal.«

Sagen om EU's domstol og den danske udlændingepolitik handler derfor også om hvem, som vidste hvad, hvornår.

”Fuldkommen grotesk”

Der er i dag forskellige udlægninger af hvor godt danske politikere blev orienteret om det gældende EU-direktiv som regeringen stemte for i 2002 og 2003, og i givet fald hvad de forstod.

Men Folketingets Europaudvalg er i hvert fald blevet orienteret om de kontroversielle domme. Det fremgår af notater til udvalget fra Folketingets EU-konsulent.

Regeringen har heller ikke været uvidende om at der er to forskellige regelsæt med betydning for den danske udlændingepolitik, og hvad det kan indebære.

I Folketingets Europaudvalg den 12. august i år kaldte integrationsminister Birthe Rønn Hornbech det fuldkommen grotesk, hvis man forestillede sig at en afvist asylansøger i Danmark gennem ægteskab med en der rejste til Sverige, kunne få familiesammenføring og rejse tilbage til Danmark.

Grotesk eller ej, så var hendes parti-

kollega, den daværende integrationsminister Bertel Haarder, fuldstændig klar over disse muligheder (eller risici) for godt fire år siden.

Haarder vidste besked

Da de nye skrappe danske regler var trådt i kraft den 1. juli 2002 startede foreningen ”Ægteskab uden grænser” en rådgivning for dem der ville flytte til Sverige, for at undgå de danske stramninger.

Bertel Haarder blev dengang spurgt om sit syn på sagen.

»Hvis folk vil bo to år i Malmö, så er det ikke noget jeg har synspunkter på. Det er ikke noget som får mig til at træffe nogle foranstaltninger,« svarede han.

I sommeren 2002 fandtes en formodning om at et dansk-udenlandsk par skulle bo mindst to år i Sverige for at kunne vende tilbage til Danmark. Den tidsgrænse blev senere hen justeret ned. Efter Berlingske Tidendes artikler vurderede Udlændingetjenesten at det er nok med beskæftigelse af ”mindst et par ugers varighed” i minimum 10-12 timer ugentlig.

Det viste sig dog at være en besked med en hurtig udløbsdato. Tidsangivelsen et ”par uger” blev fjernet fra hjemmesiden om aftenen den 1. september på ordre fra integrationsminister Rønn Hornbech.

Vil gå ud over danskere

Jens Vedsted-Hansen, professor, dr.jur. ved Aarhus Universitet, siger at Domstolen i nogen grad kan siges at have udvidet fortolkningen af EU-rettens bestemmelser for familiesammenføring:

»Singh-afgørelsen om retten til at tage en ægtefælle med hjem var jo kendt siden 1992, altså tolv år før opholdsdirektivet blev vedtaget – og det var ikke noget som politikerne valgte at forholde sig til da Ministerrådet og Parlamentet vedtog direktivet fra 2004, som ligger til grund for den seneste dom. På den anden side var det jo Domstolen selv som introducerede begrebet ”forudgående lovligt ophold” i Akrichdommen i 2003.«

Så hvad kan en regering gøre som ønsker at opretholde en „stram“ udlændingepolitik, med hensyn til EU-retten?

»Man kan altid have stramme regler for herboende udlændinge, så længe Danmark har et forbehold for EU's retslige samarbejde. Juridisk set vil Danmark også kunne bede om en undtagelse for reglerne for den frie bevægelighed, det tror jeg bare ikke er politisk muligt. Det vil jo også indebære at man indførte begrænsninger for danskere i udlandet,« siger Jens Vedsted-Hansen. ♦

EU-problemerne har været kendt i seks år

Regeringen har hele tiden vidst at 24-årsreglen og de andre stramninger savner støtte i EU-retten. Det har oppositionen også.

GAMMEL SAG. Da den nytiltrådte VK-regering i foråret 2002 lancerede 24-årsreglen, tilknytningskravet og andre stramninger af retten til familiesammenføring, blev der stillet mange spørgsmål i Folketinget.

SF'eren Kamal Qureshi som sad i Retsudvalget, ville for eksempel vide om ikke EU-reglerne begrænsede rækkevidden af de krav som man var i gang med at indføre. Og, jo sådan var det. Det var regeringen udmærket klar over.

I et svar til Retsudvalget den 3. maj 2002 skrev daværende integrationsminister Bertel Haarder:

»Det følger heraf, at herboende EU/EØS-borgere, der er omfattet af EU-reglerne har ret til familiesammenføring med deres ægtefælle. De betingelser for ægtefællesammenføring som gælder efter udlændingelovens §9 – og som foreslås fremover at gælde efter lovforslag nr. L 152 (den ny 24-årsregel, tilknytningskravet,

boligkravet, mv. – red.) *stilles ikke ved ægtefællesammenføring efter EF/EØS-bekendtgørelsen.*« (Understregning af NOTAT)

Svaret blev brugt

EU-borgere ville altså ikke omfattes af de nye krav. De ville heller ikke gælde for danske statsborger som gjorde brug af EU-reglerne, f.eks. ved midlertidigt at flytte til Malmø.

»Allerede i 2002 fik vi tilsagn om at Danmark ikke kan fratage folk de rettigheder de har som EU-borgere. Det svar var jeg med til at bruge i foreningen "Ægteskab uden grænser" hvor vi lavede hele Sveriges-modellen. Så jeg har været lidt overrasket over den seneste tids debat,« siger Kamal Qureshi i dag.

SF har siden indgået en aftale med Socialdemokraterne om ikke at afskaffe 24-årsreglen hvis de to partier skulle danne regering efter næste valg. ♦

De danske krav til familiesammenføring

- Begge ægtefæller/partnere skal være over 24 år.
- Den samlede tilknytning til Danmark skal være større end parrets samlede tilknytning til et andet land.
- Ægtefællen/partneren skal stille økonomisk sikkerhed for 58.207 kroner til dækning af eventuelle, fremtidige offentlige udgifter.
- Ægtefællen/partneren skal kunne forsørge sig selv og sin udenlandske partner; typisk ikke have modtaget offentlig hjælp i en periode på ét år.
- Ægtefællen/partneren i Danmark skal råde over sin egen bolig af rimelig størrelse.

Disse krav gælder for udlændinge ("tredjelandsborgere") og for danske statsborgere i Danmark.

De gælder ikke for statsborgere fra andre EU-lande, eller for nordiske statsborgere, eller for danskere som er vendt tilbage efter at have boet i et andet EU-land, eller for danskere som leverer "grænseoverskridende tjenesteydelser" fra Danmark.

Dommens konsekvenser

- Den danske regering har tolket det omstridte EU-opholdsdirektiv på den måde at den udenlandske part skal have haft forudgående lovligt ophold i et EU-land for at kunne blive familiesammenført med en EU-borger – og dermed opnå ret til efterfølgende at flytte til for eksempel Danmark. Denne fortolkning er nu underkendt af Metock-dommen. Men den danske fortolkning har aldrig haft betydning for hvordan andre EU-lande praktiserer loven, og Sverige har længe haft samme fortolkning som Domstolen. Dommen får derfor ingen betydning for dansk-udenlandske par i Sverige, eller for deres mulighed for at vende tilbage til Danmark.
- Større betydning har det om retten til at vende tilbage med en udenlandsk ægtefælle gælder for alle EU-borgere, eller kun for "erhvervsaktive", som er den danske fortolkning. Det ved vi ikke med sikkerhed, fordi det har Domstolen ikke taget stilling til, fortalte justitsminister Lene Espersen Folketingets Integrationsudvalg i marts 2007. I diskussionen om Metock-dommen har et af de foreslåede initiativer fra den danske regering derfor været skrappe krav om dokumentation for erhvervsarbejde.
- Muligvis ligger den vigtigste konsekvens af dommen ikke i dens fortolkning af opholdsdirektivet, men i følgerne af debatten om hvordan de danske myndigheder har forvaltet og informeret om gældende regler.

»Egentlig mener jeg at mange af dommerne ved EU's domstol er en slags politikere,« siger professor i EU-ret Hjalte Rasmussen.

Hvor politikerne stopper, begynder Domstolen

EU's domstol er aktivistisk fordi politikerne har givet den lov til at være det. Og vi kan sikkert vente os meget mere, siger professor dr. jur. Hjalte Rasmussen, der er en af Danmarks mest EU-kyndige og samtidig en af Europas førende kritikere af EU's domstol.

ENDELIG HUL IGENNEM. Hjalte Rasmussen har svært ved at skjule sin tilfredshed som mangeårig ekspert på dette område. Hvor mange forskere sidder ikke i årevis og beskæftiger sig med deres hjørne af vigtige ting og sager, uden at det rigtig rammer nyhedsmediernes? Det kan man efter Domstolens dom om retten til familiesammenføring ikke sige om Hjalte Rasmussen.

Ikke kun kom det op på dagsordenen hvad han i mange år har beskæftiget sig med. Men professoren i EU-ret kunne oven i købet glæde sig over at der nu også blev diskuteret principielt i det ganske land, herunder af politikerne: Er det dommere eller er det folkevalgte som skal bestemme udviklingen i landet her?

Det spørgsmål har nemlig været centralt i hele professorens karriere. Faktisk var det netop spørgsmålet om den aktivistiske domstol som Hjalte Rasmussens doktor-disputats handlede om, da han fik sin dr.jur. titel i 1986.

Som nat og dag

»Traditionen ved EU's domstol og traditionen ved danske domstole er som nat og dag,« siger Hjalte Rasmussen.

»EU's domstol er – i modsætning til de danske domstole – flittig til at underkende såvel EU-institutionernes som medlemsstaternes lovgivninger. Ofte danner Kommissionen og EU's domstol juridisk makkerpar, vendt især mod medlemsstaterne, og det forstærker en fornemmelse af utryghed.«

»I praksis foretager EU-dommerne

grundlæggende politiske valg, valg som uddyber den politiske integration i EU hen imod et EU's Forenede Stater og som medlemsstaterne eller Ministerrådet burde have truffet, men på grund af manglende politisk handlekraft viger uden om at træffe. Den vigtigste kampplads i EU

har siden begyndelsen været kampen mellem det overnationale og det nationale. Også i dag spørger folk om Unionen skal være en forbundsstat á la USA eller et samarbejde mellem enkeltlande. På den kampplads opstår masser af magttomme rum hvor beslutningerne ikke bliver truffet.

Professorens kur mod dommer-politik

1) Afskaf den Store Afdeling med 13 dommere. Det vil føre til at der ikke automatisk ved domsforhandlingen er et flertal af dommere som har en føderal grundopfattelse af EU's mål.

2) Fjern adgangen til at lavere nationale domstole, i Danmark er det by- og landsretter, kan få afgjort de såkaldte præjudicielle spørgsmål, hvor EU's domstol gives lov til at udstikke linierne for disse retters domme.

3) Tillad at der kan afgives dissenser (mindretalsudtalelser, red.) i dommene. Når mindretallet kan true med at afgive dissens, vil dommene ikke blive så aktivistiske, fordi mindretallet får en sund evne til at begrænse flertallets ekspansionslyst.

4) Screene de personer bedre, som medlemslandene sender ind i EU's domstol. Man kan vælge nogle der er kritiske i forhold til aktivismen.

5) Når skaden er sket, kan man gøre som franskmændene i slutningen i 1970'erne: Simpelt hen erklære at en dom ikke vil blive opfattet som en dom, og dermed i praksis at den ikke bliver gældende ret.

6) Indføre en hasteprocedure i Ministerrådet, hvor man kan sige: Hov, stop, den afgørelse passer ikke ind i det vi mente, da vi vedtog lovene. Hvis Domstolen afsiger en dom som man ikke finder passer, skal Ministerrådet kunne gå ind og lave loven om.

7) Fjern muligheden for at genudnævne – eventuelt kunne man så forlænge perioden fra de nuværende 6 år til 9 år eller 12 år.

Blå bog

Hjalte Rasmussen,
1966 cand.jur., Københavns Universitet,
1975 Ph.d. Århus Universitet,
1986 Dr.jur. Københavns Universitet.
1993 Professor i (EU)/fællesskabs-
og folkeret.
2000 Professor i EU-ret.

Har tidligere været professor ved den juridiske afdeling ved Copenhagen Business School og ved Europakollegiet i Brugge.

Magtomme rum får sjældent lov at bestå, og er i EU ofte blevet indtaget af Domstolen.«

De tidlige år er afgørende

»Der er en historisk begrundelse for dette. Og den startede meget præcist i 1962 da den franske præsident Charles de Gaulle afsatte sin justitsminister. Så skal man jo ofte finde en post som ikke er en retræte, men et spark opad. Det blev så til en plads ved EU's domstol. Her virkede Robert Lecourt fra 1962 til 1976, de sidste ni år som formand for Domstolen.

Lecourt var politiker. Medlem af det franske parlament, justitsminister i flere omgange, og entusiastisk medlem af Europabevægelsen. Ved hans side fik han en ikke mindre politisk luxembourgser,

Pierre Pescatore, som var dommer fra 1967 til 1985.

Disse to personificerer at domstolen blev en politisk institution som skulle gennemføre traktatens målsætninger om et fælles marked.«

»Dengang var det ikke usædvanligt at høre dem ræsonnere på møder og konferencer at »når de (politikere i Ministerrådet, red.) ikke vil, må vi.«

Føderalister blev styrket

»Det vil altså sige at der igennem mange år er skabt en særlig kultur i institutionen. Al erfaring viser at det er meget svært at ændre en indarbejdet kultur. Egentlig mener jeg at mange af dommerne ved EU's domstol er en slags politikere.«

»Domstolen er blevet så politisk fordi den har fået lov til det. De er aldrig blevet

stoppet. For det første ligger det dybt indgroet i såvel danske politikere som i de fleste andre lande at man ikke kritiserer en domstol. Kritik opfattes som et angreb på et bærende element i et demokratisk samfund; den uafhængige dømmende magt. Hvis der er kritik, går det den modsatte vej. Fra dommerne, rettet mod politikere.«

»Selvfølgelig findes der dommere som er mindre føderalistiske og mindre aktivistiske. Men politikere har ændret Domstolens arbejdsform, så disse dommere har fået det endnu sværere. Man indførte med Nice-traktaten den såkaldte "Store afdeling" hvor hele 13 dommere er med til at træffe beslutning i sager af større betydning. Det siger sig selv at i en domsbehandling med 3 eller 5 dommere vil en mindre aktivistisk dommer have mere

vægt, mens en sammensætning med 13 personer – sådan som begivenhederne udviklede sig i 2004 – let vil sikre overvægt af mere føderalistisk indstillede dommere.«

Tag opgør om familiesammenføring

Er dommen om familiesammenføring overhovedet en aktivistisk dom?

»Det er der slet ingen tvivl om. Der er hele to alarmklokker som ringer, når man læser dommen. Det ene er at Domstolen går ind og ændrer noget den tidligere har ment. Den anden er når retten anvender traktatens brede formål som begrundelse for en dom.«

Man skal ifølge Hjalte Rasmussen læse i præmis 68 hvor der henvises til at en anden dom "ville være uforenelig med formålet om et indre marked, som er kendetegnet ved en ophævelse mellem medlemsstaterne af hindringer for persons frie bevægelighed." Og i præmis 84 fastslår domstolen at "de mål der søges opnået" gør at reglerne ikke må fortolkes snævert.

»Jeg mener at den danske regering bør tage et opgør med EU's domstol på dette spørgsmål. Den burde meddele at Danmark ikke gennemfører dommen, og henvise til at man ikke har afgivet kompetence til EU på et område som er omfattet af det danske retsforbehold – hvis regeringen mener at Domstolen handlede uden for sine beføjelser. Det vil med betydelig sikkerhed føre til en retssag for brud på EU-traktaten, og vi vil måske nok tabe retssagen. Men dels vil der vil gå årevis,

og det har før vist sig at det kan betale sig at trække tiden ud, dels skal man engang imellem kæmpe for de værdier man sætter højt,« siger Hjalte Rasmussen.

Charteret er ammunition

Nogle politikere mener at Domstolen vil blive mindre aktivistisk i fremtiden, andre det modsatte. Hvad mener du?

»Alle muligheder er tænkelige. Nogle kan med rette frygte at blive vidne til en rettighedsekspllosion når Domstolen tager fat i f.eks. Charteret for grundlæggende Rettigheder.«

»Hvis Charteret med Lissabon-traktaten får status som gældende ret, vil det give et uoverskueligt antal mennesker ret til en ukendt masse rettigheder. Netop det vil virke som ammunition i hænderne på EU-dommere som måtte være fast besluttede på at øge deres institutions og deres egen indflydelse og prestige,« mener Hjalte Rasmussen.

»Selv om der udtrykkeligt står at Chartret ikke skaber nye rettigheder, vil EU's domstol sagtens kunne videreudvikle indholdet og rækkevidden af borgernes rettigheder,« siger Hjalte Rasmussen (se også artikel side 24, red.).

Politikerne har overladt fortolkningen

»Chartrets mange artikler binder ikke domstolens hænder, men udgør et tagselv-bord for dommerne, og derfor mener jeg at det burde tages ud af traktaten, og blot fortsætte med at være et ikke juridisk bindende vedhæng til traktaten.«

»Et andet eksempel er servicedirektivet som er blevet fremsat på den ene eller anden måde i 40 år – og hver gang er det stødt på en mur hos ministre og EU-parlamentarikere. Striden har i alle årene stået om hjemlandsprincip contra værtslandsprincip, altså om en serviceydelse i et andet land skal ydes på grundlag af virksomhedens hjemlands love, eller om virksomheden skal følge reglerne i det land hvor ydelsen udføres. Nu er der så kommet et servicedirektiv som træder i kraft i 2010, men det er fuldt af kompromisser, huller og tvetydigheder som vil give Domstolen vide rammer for at træffe de beslutninger som ikke kunne træffes i de andre institutioner. Det betyder samtidig at politikere har spillet sig deres muligheder af hænde, og det er dumt,« siger Hjalte Rasmussen. ♦

En løst formuleret traktat og retsakter som embedsmænd er blevet enige om i en sen nattetime giver ofte et mere flertydigt indhold end de danske love. Domstolen er nødt til at træffe et valg, siger ekspert i EU-ret ved Syddansk Universitet Peter Starup.

FORMÅLSFORTOLKNING.

En vanskelig diskussion. Det er de første ord fra EU-ekspert ved Syddansk Universitet, adjunkt Peter Starup, på spørgsmålet om EU's domstol er aktivistisk.

Det hævdes ofte at Domstolen skaber lovgivning i stedet for at følge lovgivning. Er det rigtigt?

»Domstolen er i hvert fald ikke tilbageholdende med formålsfortolkning, altså at dømme ud fra formålet med lovene, den dømmer ikke altid i overensstemmelse med det skrevne. Omvendt dømmer man jo ikke bare ud i det blå.«

Sund fornuft

Peter Starup giver et eksempel fra en EU-dom i 2002:

»Kineseren Chen fødte et barn i Irland som ved fødslen blev irsk statsborger i henhold til de irske bestemmelser herom. Moderen ville rejse til et andet EU-land, men de britiske myndigheder afviste hende med henvisning til at EU-borgeren, altså babyen, skulle kunne forsørge familien. Da man skrev direktivet og kravet om forsørgerpligt, havde man tænkt på en voksen EU-borger. Men her var det barnet som var EU-borgeren. Ifølge ordlyden havde moderen ikke retten på sin side, men Domstolen bestemte at da familien samlet set kunne forsørge sig, kunne familien tage ophold i EU.«

»Sådan er der masser af sager hvor sund fornuft skinner igennem, og hvor man bøjer lovgivningen derefter. Derfra og så til at sige at man opfinder helt nye regler, er der et spring.«

»Jeg vil snarere sige at inden for de eksisterende rammer finder man hensigtsmæssige løsninger. I enkelte sager er man måske gået for vidt, men man opfinder ikke systematisk helt nye rettigheder, man lemper lidt på de eksisterende.«

Altid på kanten

Hvad er årsagen til at EU's domstol ikke dømmer på samme måde som for eksempel de danske?

I 2004 underkendte EUs domstol de britiske indvandringsmyndigheder og gav den kinesiske kvinde Man Levette Chen opholdstilladelse i Storbritannien. Hun havde født en baby i Irland, for at babyens heraf følgende irske nationalitet kunne give Chen ret til at bosætte sig i EU. EU-ekspert Peter Starup kalder det et godt eksempel på sund fornuft at Domstolen bøjer lovgivningen, så EU-rettigheder nu også blev gældende for en baby, selv om det ikke var klart defineret i lovgivningen. (modelfoto)

»Der er et andet retskildemateriale. Man har en traktat som er løst formuleret, eller retsakter som embedsmænd er blevet enige om i en sen nattetime. Ofte giver de et mere flertydigt indhold hvor Domstolen er nødt til at træffe et valg. Uanset hvad man gør, vil det altid være på kanten. Det kan også være med vilje at hvis man ikke kan nå til enighed, så overlader man det til domstolen at finde ud af det.«

Er det ikke et demokratisk problem?

»Man kan måske sige at Domstolen har opprioriteret formålsfortolkningen, og man kan altid diskutere om den er gået for vidt, men det er ikke uheldigt at Domstolen fortolker en traktat og ikke kun ordlyden.«

»Dommerne er selvfølgelig ikke valgte, men så kan man også kritisere andre domstole. Menneskerettighedsdomstolen

»Uanset hvad man gør, vil det altid være på kanten«

er heller ikke valgt – det problem vil altid være der. Der er ikke noget odiøst i det.«

En spændetrøje

Hvis man mener, at der er et demokratisk problem, hvad kan man så gøre?

»Man kunne ændre på udnævnelsen af dommerne. Eller lægge en spændetrøje over Domstolen.

Hvordan kunne den se ud?

»En ændring af statuten for Domstolen, så den i højere grad skal fortolke i overensstemmelse med ordlyden af retsakterne. Så kan man diskutere om det i praksis ville ændre noget.«

Boykot af Domstolen

Blandt andet Søren Pind har sagt at den danske regering må nægte at efterleve dommen om familiesammenføringsregler. Er det en farbar vej?

»Det kommer an på hvilke antagelser man gør sig. Man kan sætte sin lid til at EU's domstol har tilsidesat dansk udlændingeret og satse på at Højesteret vil sige at dommen er i strid med grundloven. Alternativt vil man ende med at blive sagsøgt for traktatbrud og blive idømt bøder.«

»Samtidig er det oplagt at hvis man nægter at følge EU-dommen, så vil borgerne anlægge sager ved danske domstole som vil ende i Højesteret.«

»På det praktiske plan handler det også om at hvis Danmark slipper afsted med at ignorere en EU-dom, så vil andre lande også mene at de kan gøre det. Det er nok mest en teoretisk diskussion,« slutter Peter Starup som anser det for usandsynligt at regeringen vil boykotte afgørelsen fra Domstolen. ♦

Med jævne mellemrum kræver danske politikere reformer for at stække EU's domstol, men når det kommer til stykket, bliver det ikke til noget.

Politikere vil ikke

AFMAGT. Så gør de det igen, de danske politikere. Igen kræver de reformer, som kan gøre noget ved Domstolens magt. Efter afsigelsen af den omstridte Metock-dom der synes at underminere den stramme danske udlændingepolitik. Udover Dansk Folkeparti, er integrationsminister Birthe Rønn Hornbech, stærkt oprørt:

»Hvor længe skal vi blive ved med at finde os i, at dommere går ud ad deres egen tangent? Det er et spørgsmål, som bør rejses i Ministerrådet«, sagde hun til TV2 News kort efter dommen.

Birthe Rønn Hornbech

Dermed slutter hun sig til en stor skare af danske politikere, der er blevet så overraskede over EF-domstolen at de kræver reformer. Det er sket ofte, og der er tilfælde hvor hele det politiske establishment står måbende over for domstolens konklusioner. Så meget, at kravet om forandringer luftes – om end forbigående.

Det skete blandt andet efter den såkaldte miljø- eller strafferetsdom fra september 2005 (se særskilt artikel). Nu er diskussionen blusset op igen.

»Langt ude i hegnet«

De politiske partier er ikke enige om den aktuelle dom vedrørende familiesammenføring. Men de siger alle at det er vigtigt med klar lovgivning som kun kan tolkes på den måde lovgiverne ønsker det.

Spørgsmålet er så bare hvornår det er klart nok.

Lone Dybkjær (R), mener at opholdsdirektivet som lå til grund for den omstridte Metock-dom, er godkendt.

»Her er retssituationen klar, der står intet om lovligt ophold som forudsætning for familiesammenføring, og sådan er retstilstanden heller ikke i andre lande,« siger hun.

Derfor mener den radikale EU-ordfø-

rer heller ikke at Metock-dommen er udtryk for domstols-aktivisme, og i det hele taget er hun i tvivl om Domstolen generelt kan beskyldes for aktivisme.

»Den har været aktivistisk i starten for at skabe et retsgrundlag, men jeg er ikke sikker på, at den er det i dag. Opgaven er ikke at lægge domstolen for had. Regeringen er langt ude i hegnet,« siger hun. Alligevel lægger Lone Dybkjær stor vægt på den europapolitiske aftale mellem V, K, R, S og SF om at følge aktivt med i domstolens arbejde, selv om hun ikke kan præcisere hvad det konkret betyder.

Lone Dybkjær

Miljøsvineri: EU

Skelsættende dom i 2005 fik politikerne op af stolen. Men de har sat sig ned igen.

UDVIDET KOMPETENCE. I september 2005 dømte Domstolen en beslutning fra EU's Ministerråd ulovlig. Ministerrådet havde vedtaget at samtlige medlemslande skulle indføre tilstrækkeligt strenge straffe for en række forskellige miljøforbrydelser, såsom olielækager fra tankskibe. Kommissionen var ikke tilfreds med at Rådet havde overladt de nærmere regler til medlemslandene og lagde sag an mod Rådet med krav om, at den slags strafferetlige regler skal fastsættes i fællesskab.

Kommissionen løb af med sejren, og det fik ikke bare en bred skare af danske politikere til at måbe, men også eksperterne i Justitsministeriet. Embedsmænd såvel som politikere var overbevist om at EU ikke kunne gøre krav på kompetencen på det strafferetlige område.

røre ved traktaten

»Jeg er optimist«

Venstres EU-ordfører Michael Aastrup Jensen kommer det lidt nærmere:

»I dag er det bare regeringsrepræsentanter der forholder sig til Domstolen. Nu skal vi fra udvalget mere ind

over, det må stå sin prøve, jeg er optimist. Fra sag til sag må vi diskutere hvad det kan være. Det kan være alt fra et interveneringspapir til at sende en repræsentant derned,« siger han.

Europaudvalgets formand Svend Auken (S) slår til lyd for mere debat om domstolen.

»De fungerer ikke i luftomt rum, de

Michael Aastrup Jensen

påvirkes også, og vores mening vil have stor betydning,« siger Auken og henviser blandt andet til et planlagt møde med EU's Domstol for folketingets Europaudvalg og retsudvalg.

Anne Grete Holmsgaard (SF) vil på mødet foreslå at uenigheder (dissens) blandt dommerne skal være offentligt tilgængelige.

Ingen traktatændring

Venstres EU-ordfører Michael Aastrup Jensen afviser helt at der er behov for traktatmæssige ændringer af Domstolens rolle.

»Jeg synes det er godt med en aktiv domstol. På miljø og energiområdet har der været god grund til at holde syd- og østeuropæiske lande fast på kursen. Men vi er ikke enige i alt.«

»Hvis vi får domme vi ikke er enige i, må vi enten politisk lave det om i EU, eller rette den danske lovgivning til, så vi for

eksempel stadig kan bevare vores aftalemodel med kollektive overenskomster,« siger han.

Heller ikke de andre partier foreslår nye retningslinjer for Domstolens arbejde. Og de anser det heller ikke for realistisk at komme med ændringer til Lissabon-traktaten – selv om det på nogle punkter kunne være ønskeligt.

Lone Dybkjær havde gerne set at Lissabon-traktatens formålsbestemmelse om "stadig tættere samarbejde" blev skrottet.

»Den sender et signal, og det ligger også til grund for domstolens arbejde. Den var ude af forslaget til ny forfatning, men kom desværre ind igen.«

Hun mener at den danske regering missede muligheden for at få ændret noget på dette punkt, fordi regeringen har "opbrugt sin forhandlingskvote" på at fastholde de danske forbehold.

...fortsættes næste side

kan bestemme straffen

Affæren fik mange politikere til at varsle initiativer for at begrænse Domstolens magt. Det Radikale Venstres Lone Dybkjær mente det kunne blive nødvendigt "at rulle EU tilbage", og socialdemokraternes Svend Auken var ikke mindre kontant:

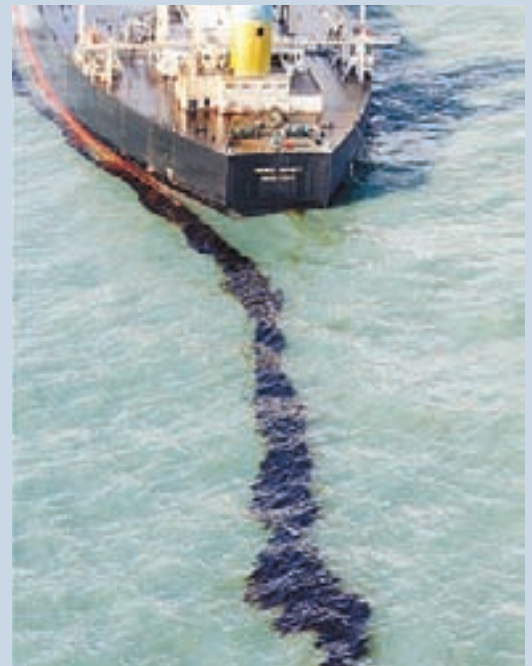
»Det er et meget alvorligt demokratisk problem, at EF-Domstolen på den måde kan gå ind og ændre den gældende ret. Vi må bruge tænkepausen i EU til at finde ud af, hvordan vi løser dét problem,« sagde han den 15. oktober 2005 til Politiken.

I den efterfølgende tid tog Folketinget da også fat på en debat om Domstolen. Et højdepunkt var da Folketingets Europaudvalg kaldte til høring om Domstolen i februar 2006. Ved denne lejlighed fremlagde flere politikere deres forslag til, hvordan problemet med Domstolen skulle gribes an. Charlotte Antonsen fra Venstre foreslog, at flere jurastuderende skulle i praktik ved EF-Domstolen i Luxembourg, mens Svend Auken foreslog, at Folketin-

get skulle have en fast udsending og observatør ved Domstolen. Kronen på værket var en passus i den "europapolitiske aftale" mellem V, K, RV, S og SF fra den 21. februar 2008, hvor partierne i fællesskab aftalte at sikre overvågning af Domstolen. I aftalen hed det:

»Vi vil aktivt følge EU-Domstolens arbejde og udnytte mulighederne for at gøre danske synspunkter gældende i principielle sager for dermed at præge retsudviklingen i EU. Det gælder endvidere i sager af særlig relevans for Danmark. Folketinget bør løbende orienteres om Domstolens virksomhed, bl.a. for at sikre Folketingets mulighed for at drøfte håndteringen af nye principielle sager og domme med relevante ministre i Folketingets Europaudvalg.«

Egentlige forslag til stækning af Domstolen er dog udeblevet. Heller ikke under forhandlingerne om Lissabon-traktaten var Domstolens magt på noget tidspunkt under angreb fra dansk side. ♦

Straffe for miljøforbrydelser, som for eksempel olie-lækager, skal fastsættes af EU, og ikke af medlemslandene. Med denne afgørelse udvidede Domstolen i 2005 på et afgørende punkt EU's kompetence.

Fri bevægelighed

Anne Grete Holmsgaard (SF) så gerne at traktaten var mere kortfattet, og at indholdet blev flyttet over på de konkrete love som skal være mere detaljerede.

»Men det er en stor proces at ændre i traktaten, og vi vil ikke rejse traktatkrav på nuværende tidspunkt,« understreger hun.

Svend Auken mener at man kunne have gjort noget mere for at sikre at Lissabon-traktatens principper om fri bevægelighed ikke må trækkes så langt at de begrænser konfliktretten eller lovgivning om indvandring.

»Men det er ikke sikkert det havde hjulpet,« tilføjer han.

Hvorfor ikke?

»Fordi mange lande har en anden retsopfattelse, og det gælder også mange menneskerettighedsaktivister som ønsker at Domstolen skal tolke og dømme ud fra nogle overordnede principper.«

DF stiller forslag

På den anden side kræver Dansk Folkeparti nye regler for Domstolens arbejde.

»Det er det eneste der hjælper,« siger Morten Messerschmidt.

Han mener at det skal skrives ind i traktaten at EU's Domstol skal rette sig efter loven, ligesom den danske domstol skal i henhold til grundlovens paragraf 64. Her står der, at »dommerne har i deres kald alene at rette sig efter loven.»

»EU's Domstol skal ikke værne om lov og ret, men følge ret,« siger han.

I foråret 2008 diskuterede folketinget et forslag fra Dansk Folkeparti (B8) om at »pålægge regeringen at arbejde for en ændring af reglerne for EF-Domstolens arbejde, således at domstolen direkte pålægges alene at holde sig til at træffe afgørelser i juridiske uoverensstemmelser og fremover afstår fra at træffe politiske beslutninger, såkaldt policymaking.»

»Det er uacceptabelt at folkevalgte politikere skal se passivt til, mens EF-Domstolen politiserer,« hed det i bemærkningerne til forslaget som blev afvist af alle andre partier med undtagelse af Enhedslisten.

»Man skal fjerne de regler der gør at Domstolen nærmest har pligt til at sikre mere EU-integration og det indre marked. Men man kan ikke gennemføre et effektivt opgør med Domstolens aktivisme uden et opgør med det som er det grundlæggende i EU, nemlig det indre marked,« mener Per Clausen fra Enhedslisten. ♦

Morten Messerschmidt

Tysk eks-præsident vil have ny domstol

EU-domstolen skal stækkes. Den har vist sig at være uegnet til nogle af sine formål. Så håndfast er konklusionen fra Roman Herzog, Tysklands tidligere præsident i perioden 1994-1999. I et skarpt indlæg i avisen Frankfurter Allgemeine Zeitung den 8. september 2008 svinger han verbale pisk over EU's domstol, i samarbejde med lederen af det tyske Centrum for Europæisk Politik, Lüder Gerken.

I artiklen beskriver de en række domme som »viser at EU's domstol bevidst og systematisk ignorerer centrale dele af de nationale domstoles udlægning af retten.»

En af de omtalte domme er den såkaldte »Mangold-sag» om en tysk lov der skulle skaffe flere i job. Som et led i reformer af arbejdsmarkedet og nedbringelse af arbejdsløsheden sænkede den tyske regering i slutningen af 2002 aldersgrænsen fra 58 til 52 år, for hvornår det er tilladt at indgå midlertidige arbejdskontrakter i stedet for varige kontrakter.

Ulovlig aldersdiskrimination

Hr. Mangold som kom i job på en midlertidig kontrakt, blev så utilfreds med ophøret af sin midlertidige kontrakt at han bragte den tyske lov for EU's domstol i 2003. Loven var diskrimination på grund af alder, og dermed ulovlig ifølge EU's direktiv om anti-diskrimination. Heri var EU's domstol helt enig.

Nu er det blot sådan, skriver Herzog, at EU egentlig kun skulle ordne grænseoverskridende problemer medlemslandene ikke selv kan klare, og »hvad er det grænseoverskridende problem i aldersdiskrimination?» Desuden, mener han, var og er det »medlemslandene som har kompetencen over social og arbejdsmarkedspolitik.»

Nu er Mangold-sagen sendt videre til

den tyske forfatningsdomstol i Karlsruhe hvor Roman Herzog var formand i syv år. Herzog opfordrer Karlsruhe-domstolen til at stå vagt om nærhedsprincippet

»Facit er at EU-domstolen er uegnet som den der i sidste instans skal vogte over nærhedsprincippet og beskyttelse af medlemslandenes område,« skriver han og foreslår derfor en helt ny domstol, en såkaldt kompetencedomstol, som – uafhængigt af EU's domstol – skal afgøre spørgsmål om hvorvidt en sag hører til EU's eller til medlemslandenes område. ♦

I NOTAT's arkiv på www.notat.dk finder du to artikler om Roman Herzogs kritik.

Regeringen frygter sag om sociale ydelser

Domstolen kan åbne kontanthjælpeskassen tidligere for EU-borgere. Måske fra dag ét.

SOCIALE RETTIGHEDER. Endnu en varm kartoffel i dansk politik er på vej til behandling ved EU's domstol. Den handler om EU-borgernes ret til sociale ydelser i andre EU-lande, og selvom den udspiller sig i Tyskland, kan den berøre danske regler for f.eks. østarbejderes ret til kontanthjælp.

De to græske mænd Athanasios Vatsouras og Josif Koupatantze modtog i en periode i 2006 hvad der svarer til kontanthjælp i Tyskland, men pludselig blev kassen smækket i. Det fik de to grækere til at anlægge sag ved "socialretten" i Nürnberg. Her var dommerne så meget i tvivl om gældende EU-regler, at de har bedt EU's domstol om at besvare tre spørgsmål før sagen går videre. Svarene på de spørgsmål ventes ikke mindst med spænding i Danmark hvor både regeringen og Dansk Folkeparti er stærkt bekymrede.

Fra dag ét

Der er ikke noget usædvanligt i at andre EU-borgere modtager sociale ydelser i et andet EU-land. Det har faktisk været et almindeligt princip i næsten 40 år i EU. Men der har altid været en række betingelser der skal være opfyldt. Det kan være om personens forhold i hjemlandet, længden af opholdet i værtslandet, og ikke mindst beskæftigelse i værtslandet. Det er netop de betingelser sagen handler om.

Det mest vidtrækkende spørgsmål Domstolen skal tage stilling til, er om det er i strid med traktatens princip om arbejdskraftens frie bevægelighed og forbudet mod diskrimination at stille betingelser om, hvor langt opholdet i værtslandet skal være før den tilrejsende har ret til sociale ydelser. Svarer Domstolen at betingelser er forbudt på denne baggrund, kan

borgere fra alle EU-lande i princippet rejse f.eks. til Danmark og modtage kontanthjælp fra dag ét.

Som i en meget omdiskuteret sag om familiesammenføring, er det såkaldte opholdsdirektiv i centrum for sagen om de to grækere. Af dette direktiv fremgår det, at det ikke kan kræves af medlemslandene, at de udbetaler sociale ydelser inden for de første tre måneder af en EU-borgers ophold i landet. Den tyske domstol vil vide om den del af direktivet slet og ret overtrumfes af traktaten, og derfor må tilsidesættes.

Andre EU-borgere bedre stillet

Det er ellers forholdsvis let for en EU-borger at blive berettiget til kontanthjælp i Danmark, hvis vedkommende er kommet til landet for at arbejde. EU-borgere er berettiget til kontanthjælp efter ti ugers arbejde i Danmark, og er faktisk bedre stillet end visse danskere. En dansker som ikke har opholdt sig i Danmark i syv af de foregående otte år, har nemlig ikke ret til kontanthjælp – et krav som ikke gælder EU-borgere. Det fremgår af en vejledning til kommunerne fra Arbejdsdirektoratet fra april i år. Det gælder desuden at EU-borgere, der kommer til Danmark efter at have arbejdet og været medlem af en A-kasse i hjemlandet i 12 måneder, kan få dagpenge allerede efter en uge.

Efter en lempelse i maj 2008 af den såkaldte Østaf-tale om reglerne for tilrejsende arbejdskraft fra de nye medlemslande, er også østarbejdere i Danmark omfattet af disse ordninger.

En tak mere

Vejledningen fra Arbejdsdirektoratet fik i maj Dansk Folkeparti til at protestere skarpt over de forbedrede forhold for bl.a.

østarbejdere, af frygt for omkostningerne, og for misbrug. Sagen ved Domstolen kan nu forbedre forholdene for østarbejderne en tak mere, og det får både regeringen og regeringens støtteparti til at frygte for statens kassebeholdning. Den danske regering har derfor valgt at gå aktivt ind i sagen, og har skrevet et indlæg til de kommende forhandlinger om de to sager der behandles samlet. I indlægget gør regeringen gældende at arbejdstagere skal have ret til sociale ydelser, men også at der er betingelser for hvornår nogen kan regnes for at være arbejdstager. "Regeringen finder.. at kortvarig og ubetydelig beskæftigelse ikke medfører status som arbejdstager og dermed heller ikke adgang til sociale ydelser," hedder det i et notat fra Arbejdsdirektoratet til Folketingets Europaudvalg.

Hidtil har regeringen afvist at vurdere, hvad sagerne kan betyde i Danmark.

Dommen falder næppe før efteråret 2009. ♦

Stigende travlhed i Luxe

Domstolen er sammensat af én dommer fra hver af de 27 medlemsstater. Siden 2006 har den danske dommer heddet Lars Bay Larsen.

DOMSTOLEN VOKSER. I alt 580 nye sager blev der i år 2007 rejst ved EU's domstol. Det er det hidtil højeste antal sager i Unionens historie. Der er tale om en stigning på 8 procent i forhold til året før, og en stigning på ikke mindre end 22,3 procent i forhold til år 2005, viser Domstolens årsberetning.

Således har de travlt i EU-kvarteret Kirchberg i Luxembourg, hvor Domstolen har haft til huse siden sin spæde start i 1952.

Alligevel er sagsbehandlingstiden ikke blevet ekstrem lang. Antallet af verserende sager ved udgangen af 2007 er 741, og det er ingen væsentlig stigning i forhold til de foregående år. Det skyldes at der løbende er blevet udvidet med nye retter og nye procedurer.

I 1989 oprettede man Retten i Første Instans til at tage sig af blandt andet de mange sager om konkurrenceforvridning. I 2005 oprettede man Personaleretten til at tage sig af stridsspørgsmål mellem EU's institutioner og de ansatte. I alt blev 1.259 sager ført ved de tre instanser i året 2007, hvilket også satte ny rekord.

Endelig indførte ministrene som har magten til ændre spillereglerne ved Domstolen, i 2007 en særlig hasteprocedure, hvor sager under det retspolitiske samarbejde kan behandles hurtigt af hensyn til

de mennesker hvis skæbne afhænger af de retningslinjer Domstolen udstikker. Ministrene anså det for en nødvendig forbedrelse til Lissabon-traktaten som fjerner næsten alle de nuværende begrænsninger på det retspolitiske område.

Domstol i ental

Selv om Domstolen er knopskudt gennem årene, går alle afdelinger under én og samme betegnelse: EF-domstolen. Eller EU-domstolen. Navneforvirringen skyldes nærmest en forglemmelse ved de seneste traktatændringer. Indtil EF blev til en Union var EF-domstolen vitterligt kun en EF-domstol. Det vil sige at den kun dømte i sager om fællesmarkedet, og ikke havde kompetence på andre områder som f.eks. asyl og indvandring og unionsborgerskab.

Amsterdam-traktaten i 1998 gav for første gang Domstolen kompetence ud over det klassiske fællesmarked, og kunne derfor allerede dengang have omdøbt sig selv til Unionens domstol, eller EU-domstolen. Hvis Lissabon-traktaten føres ud i livet, vil Domstolen også officielt ændre navn til det den allerede er: EU's domstol.

Startede med kul og stål

Domstolen blev oprettet i 1952 som en del af EU's forløber, Kul- og Stålunionen.

Domstolens opgave er at sikre at EU's traktater, love og regler overholdes og anvendes på samme måde i alle medlemslande.

I Rom-traktaten står der følgende om dens virke: "Domstolen skal værne om lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af denne traktat."

Det er, som man kan læse, en temmelig svævende definition, som dommerne igennem hele deres virke har valgt at fortolke så vidtgående som muligt. En væsentlig begrundelse er de ord der står i traktatens præambel (forordet), hvor underskriverne "er besluttet på at skabe grundlag for en stadig snævrere sammenlutning mellem de europæiske folk."

Men dommerne bruger også andre dele af traktaten, herunder reglerne om fri bevægelighed af personer, varer og kapital, hvis EU's ministerråd efter Domstolens mening ikke gør nok for at gennemføre disse målsætninger.

Siden 2006 har den danske dommer heddet Lars Bay Larsen, og siden 2007 har Sten Frimodt Nielsen været dommer ved Retten i Første Instans. ♦

Antallet af sager er vokset fra et halvt hundrede sager i 1960'erne til op imod 600 sager om året. De fleste sager er hvor en domstol i et medlemsland spørger EU-dommerne til råds om hvordan de skal afgøre en sag i hjemlandet.

mbourg

FAKTA OM DOMSTOLEN

Dommerne

Den øverste instans, Domstolen, er sammensat af én dommer fra hver af de 27 medlemsstater. Dommerne udnævnes for 6 år ad gangen. Dommerne skal være personer, som kan udnævnes til det øverste dommerembede i landet. Dommerne skal desuden være uafhængige, og den danske dommer må således ikke tage særligt hensyn til danske interesser under behandlingen af sagerne.

Generaladvokater

Domstolen har otte såkaldte generaladvokater. Generaladvokaterne er et særtræk i EU's retssystem og modellen er indført efter inspiration fra den øverste franske forvaltningsdomstol, Conseil d'État. Generaladvokaten er ligesom dommerne fremtrædende jurister, og har til opgave helt upartisk og uafhængigt at fremsætte et forslag til afgørelse om hvordan en sag bør afgøres. Dommerne er ikke bundet af generaladvokatens forslag, men Domstolen følger i langt de fleste tilfælde generaladvokatens forslag. Generaladvokaterne udpeges på samme måde som dommere. Da der dog kun er 8 generaladvokater, besættes de fem pladser permanent af de store lande (Frankrig, Tyskland, Storbritannien, Italien og Spanien), mens de øvrige tre går på skift mellem de andre EU-lande efter en fast rotationsordning.

Domstolens sammensætning

Domstolens sammensætning i de enkelte sager afhænger af sagens betydning. Normalt – i år 2007 var det ca. 88 procent af sagerne – deltager 3 til 5 dommere i en sag. Formændene for afdelinger med 5 dommere vælges for 3 år, og formændene for afdelinger med 3 dommere for 1 år. Domstolen kan dog også sættes i Den Store Afdeling (13 dommere) når en medlemsstat eller en EU-institution som er part i sagen, anmoder om det, samt i større eller principielle sager. Det skete i 2007 i 11 procent af sagerne. Endelig kan Domstolen i særlige tilfælde bestå af samtlige medlemmer (plenum).

Retten i Første Instans

For at begrænse sagsbehandlingstiden oprettede man i 1989 Retten i Første Instans. Retten består ligeledes af én dommer per medlemsstat, som udnævnes på samme måde som Domstolens dommere. Retten behandler hovedsageligt konkurrencesager, sager om ophavs-, varemærke- og patentrettigheder samt sager anlagt af private virksomheder mod Kommissionen.

EU-personaleretten

EU-personaleretten blev oprettet i 2005 for at aflaste Retten i Første Instans. EU-personaleretten består af syv dommere, udnævnt af Rådet for 6 år. Retten behandler sager mellem EU-institutionerne og de EU-ansatte.

Præjudicielle forelæggelser

De fleste sager ved EU-domstolen er såkaldt præjudicielle spørgsmål. Nationale domstole kan, i visse tilfælde skal, spørge EU-domstolen til råds om hvordan EU-lovgivningen skal forstås. Idéen er at EU-retten er den samme i alle lande. Den nationale ret er bundet af Domstolens afgørelse som også binder de øvrige nationale domstole. EU-landenes regeringer og EU-institutionerne kan afgive indlæg for Domstolen i disse sager. Mange af EU-rettens hovedprincipper er blevet fastlagt på baggrund af præjudicielle forelæggelser.

Traktatbrud

Domstolen kan kontrollere om medlemslandene overholder EU-reglerne. Sagen indledes med en såkaldt åbningskrivelse som Kommissionen sender til medlemsstaten, som herefter kan svare på de klagepunkter som er rejst imod den. Hvis Kommissionen fastholder at medlemsstaten har tilsidesat sine forpligtelser, sender den en begrundet udtalelse, og hvis den fortsat mener at staten har tilsidesat sine forpligtelser, kan Kommissionen anlægge en traktatbrudssag ved Domstolen. Hvis Domstolen fastslår at der foreligger et traktatbrud, skal medlemsstaten straks bringe det til ophør. Hvis en medlemsstat ikke retter sig efter dommen, kan den efter en nyt sagsanlæg dømmes til at betale et fast beløb eller en tvangsboøde.

Annulationsøgsmål og appelsager er tredje og fjerde sagstype ved EU-domstolen. Men i det samlede billede fylder det ikke meget i antal. ♦

Kilde: EU-note E58, af Thomas Fich, Folketingets Europaudvalg 3.9.2008

Revolution med en sidebemærkning

Dommerne har i få linjer i tilfældige domme bestemt nogle af de mest centrale principper i EU – eller EF som det hed dengang. Vi beskriver de tre mest berømte; om EF-rettens direkte virkning, om EF-rettens forrang, og om varernes frie bevægelighed.

Top-jurister fra magtens korridorer

Dommerne ved EU's domstol er velkvalificerede top-jurister, udpeget af medlemslandene. At blive EU-dommer er ikke et job, hvor man kan slå kravene op i en håndbog. Et af de få formelle krav er at kandidaten skal være så velkvalificeret at han kunne blive udpeget til eget lands højeste ret. Derudover er det en god idé at kunne flydende fransk, da det er på dette sprog arbejdet foregår.

Traditionelt er der tale om en lukket og uigennemskuelig proces når dommerne udpeges. Eneste undtagelse fra reglen er Storbritannien. Her har man i mange år haft fastlagt udvælgelsesprocedure, med stillingsopslag og bedømmelsesudvalg og offentlig indsigt i arbejdet.

Rosario Silva de Lapuerta fra Spanien er en af de kun tre kvindelige dommere ved EU's domstol. Ligesom mange af sine kolleger har hun tidligere arbejdet i sit hjemlands justitsministerium.

I forhold til de fleste landes dommerstand, springer det dog i øjnene hvor mange EU-dommere som har været tæt på magtens top i deres hjemland. Halvdelen har en fortid som enten topembedsmænd i deres lands udenrigs- eller justitsministerium, eller har været ministre eller parlamentarikere i hjemlandet.

I f.eks. Danmark har 5 ud af de 6 dommere vi hidtil har haft, været folk med tilknytning til Justitsministeriet. Den sidste havde tilknytning til Udenrigsministeriet.

- En fjerdedel af dommerne har en politisk fortid som ministre eller parlamentarikere (7 ud af 27).
- 6 andre har en fortid i ledende stillinger i deres lands udenrigs- eller justitsministerium.
- 3 er kvinder.
- Gennemsnitsalderen er 60 år.
- Så godt som alle dommerne har arbejdet i deres respektive nationale administrationer og en god del af dem har været repræsentanter for deres respektive regeringer. Et mindretal af dem har også direkte arbejdet i politiske embeder førhen.

Det hollandske transportfirma Van Gend & Loos (nu en del af DHL) vandt sagen som fastslog at EF-retten har direkte virkning for borgere og virksomheder.

DIREKTE VIRKNING

Kun 5 år efter Rom-traktatens underskrivelse i 1957 ændrede Domstolen helt afgørende på EU's opbygning. Traktaten beskrev to slags love, én som skulle gælde direkte og overalt så snart den var vedtaget i Bruxelles (forordning), og en anden slags som kun skulle gælde indirekte; den skulle først bygges ind i en national lov (direktiver). Traktatforfatterne gjorde det dermed klart at der var grænser for samarbejdets indgriben i de enkelte lande. Direktiver havde ikke direkte virkning, og dermed kunne den enkelte virksomhed eller borger ikke henvise til direktivet i en national retssag. Præcis dette tog Domstolen fat på at omgøre i en række domme i 1962-63.

Fire af EF's seks grundlæggerlande protesterede. Alligevel vedtog Domstolen at direktiver fremover skulle være direkte anvendelige for borgere og virksomheder.

I den skelsættende dom, som faldt den 5. februar 1963, havde det hollandske firma Van Gend & Loos lagt sag an mod de hollandske skattemyndigheder, fordi de lagde 8 procent told på firmaets import af trælimen ureaformaldehyd fra Tyskland. Van Gend & Loos mente at det var i strid med Rom-traktatens regel om at fjerne forhindringer for den frie vare-bevægelighed. Det var det også. Men spørgsmålet var: Kunne Van Gend & Loos få ret ud fra direkte henvisning til EF-reglerne? Det spørgsmål sendte den hollandske ret videre som et såkaldt præjudicielt spørgsmål til EF-dommerne i Luxembourg.

Belgien og Holland gik ind i retssagen – denne sag hørte slet ikke til ved EF-domstolen, mente de to lande. Men EF-dommerne svarede i håndfaste vendinger at det nu var sådan at enhver borger og virksomhed kunne kræve direkte anvendelighed af EU's traktater og direktiver.

Dermed vendte Domstolen vendte op og ned på retstilstanden fra 1957. ♦

GENSIDIG ANERKENDELSE

I sagen om den franske solbærlikør "Cassis de Dijon" endte Domstolen med den 20. februar 1979 at fastlægge det skelsættende princip, at hvis en vare er godkendt i et land, så skal den automatisk være godkendt i alle andre lande samtidig.

Dermed foregreb domstolen et af principperne i det indre marked, længe før politikerne besluttede det indre marked.

De tyske myndigheder ville ikke tillade at den franske solbærlikør blev solgt som spiritus, fordi alkoholindholdet kun var mellem 15 og 20 procent, mens de tyske regler sagde at spiritus skulle have mindst 25 procent alkohol. Den tyske importør, Rewe AG, lagde sag an mod myndighederne, og retten i Hessen spurgte i Luxembourg. Her fastslog dommerne at Tyskland skulle godkende Cassis de Dijon, ud fra den begrundelse at varen var godkendt i Frankrig. ♦

Ny og let tilgængelig fremstilling findes hos: "EU-ret i grundtræk" af Hjalte Rasmussen. Forlaget Samfundslitteratur. Udgivet september 2008

Den franske solbærlikør Cassis de Dijon: Godkendt i Frankrig betyder godkendt i alle EU-lande.

I en sag mod det italienske elselskab ENEL afgjorde Domstolen at enhver EU-regel står over nationale love.

EF-RETTENS FORRANG

Den mest vidtgående kom den 15. juli 1964 i sagen Costa mod ENEL. Hr. Flaminio Costa ville standse statens overtagelse af elektricitetsselskabet ENEL, fordi han havde aktier i det. Han henviste til EF-reglerne om begrænsning af statslige handelsmonopoler.

Retten i Milano spurgte derfor i Luxembourg om hvorvidt hr. Costa overhovedet kunne bringe EU ind i denne sag. Italiens regering gik ind i sagen og mente at Milano-domstolens forespørgsel var "absolut uantagelig" ved EF-domstolen.

I en omfattende politisk argumentation nåede Domstolen frem til at hr. Costas sag absolut hørte til i EU. Fremover skulle det nemlig være sådan at enhver EU-regel – uanset om det er en traktat, en dom eller et enkelt EU-direktiv – er overordnet nationale love og regler, ja selv overordnet nationale grundlove.

I øvrigt fik Italiens regering ret i selve sagen som Costa altså tabte. ♦

Hovsa! Må EU virkelig det?

EU's domstol bruger ofte de økonomiske friheder til at udvide EU's kompetence

I de senere år har den danske offentlighed ofte måbet i kor med de danske politikere over EU's domstol. Mange domme har været så overraskende at de strider mod, hvad de fleste tror EU må blande sig i. Forklaringen er ofte den høje status "de økonomiske friheder" har i EU. På dette opslag har vi samlet nogle eksempler på domme fra domstolen fra de sidste par år. Fælles for dem er at de er kommet bag på mange herhjemme, og at årsagen skal findes i de fire økonomiske friheder der er centrale i EU-traktaten; varenes, kapitalens, og arbejdskraftens frie bevægelighed og friheden til at levere tjenesteydelser.

Januar 2007:

Bo (ikke) på landet

September 2006:

Multinationale skal ikke beskattes

Ifølge britisk lov skal virksomheder der hiver et overskud hjem fra et datterselskab i udlandet, betale skat af overskuddet, hvis den skat de har betalt i udlandet, er væsentlig lavere end den britiske skat. På den måde undgik Storbritannien at bidrage til konkurrence mellem landene på lav selskabsskat.

Sodavandsgiganten Schweppes brød sig ikke om ordningen der betød beskatning i Storbritannien af overskud fra det irske datterselskab, og selskabet satte en retssag i gang der endte for EU's domstol.

I september 2006 afgjorde Domstolen i den såkaldte CFC-dom at den britiske skattelovgivning er i strid med friheden til at levere tjenesteydelser og med kapitalens frie bevægelighed.

»Det er uomtvisteligt at vi må reagere på CFC-dømmen, for med den har EU slået hul i de danske skatte-regler. Hvis ikke vi griber ind på dette område, kan det medføre et milliardtab for den danske stat,« sagde skatteministerens talsmand, Peter Høyer den 26. januar til Information. Paradoksalt nok indebærer skatteministerens løsning en sænkning af selskabsskatten. ♦

Må vi kræve at ejerne af større landbrug også bor der?

I Danmark har dette krav i hvert fald været betragtet som en forudsætning for at undgå livløse, affolkede landzoner. Da EF-domstolen afgjorde en sag mod Danmark på foranledning af en tysk landmand, var formanden for Landbrugsrådet Peter Gæmelke da også foruroliget.

»Tanken om fjerneje er mig imod, og skræmmebilledet for mig er amerikanske tilstande hvor det er fødevarerindustrien, fonde eller anden form for kapital der kommer til at eje danske landbrug. Vi har i dag en god model med landmandsejede bedrifter hvor ejerne er engagerede i at skabe vækst og udvikling i deres lokalområde. De værdier er det afgørende at værne om hvis vi fortsat vil have et dynamisk landbrug og nogle aktive, levende landdistrikter,« sagde han den 26. januar til Landbrugsavisen.

Med dommen kunne han dog ikke se nogen vej udenom at afskaffe ordningen som dommerne mente var i strid med reglen om kapitalens frie bevægelighed. ♦

Januar 2007:

Pensionsmilliarder på spil

Kun få dage efter dommen om bopælspligten måtte den danske regering igen bide i græsset ved domstolen. Denne gang om noget der ellers ikke skulle være EU's gebet: Beskatning. Skattereglerne for private pensionsopsparinger var indtil denne dom indrettet sådan at opsparingerne var skattefrie indtil de skulle udbetales. Angiveligt for at sikre beskatning af pensionsmilliarderne, var pensionerne dog kun skattefrie hvis pengene var anbragt i et dansk forsikringsselskab. Denne ordning mente domstolen var i strid med både etableringsretten, friheden til at levere tjenesteydelser, og arbejdskraftens frie bevægelighed.

I oktober 2007 fremlagde den danske skatteminister derfor forslag til at ændre ordningen. Fremover kan pensionsmilliarderne anbringes også i udenlandske forsikringsselskaber, på den betingelse at det pågældende selskab har en aftale med den danske stat. Forhåbentlig for statskassen er denne metode lige så effektiv, for der er mange penge på spil. 2.200 milliarder pensionskroner lå i 2007 i danske forsikringsselskaber. ♦

Meget snart i 2008:

Grænseløs behandling, bombe under sundhedsvæsenet

Vi behøver måske ikke vente længe før næste store overraskelse melder sig. Et nyt forslag til direktiv på sundhedsområdet handler om patienters ret til at få behandling i andre EU-lande på det offentlige regning, hvad enten det er på et privathospital eller et offentligt sygehus. Direktivet giver også den private kommercielle behandlingssektor, såsom klinikker og privathospitaler, bedre vækstbetingelser. Da forslaget var på vej, blev det mødt af bekymret hovedrysten fra danske socialdemokrater:

Den øverste ansvarlige for landets sygehuse, formanden for Danske Regioner Bent Hansen, sagde den 28. november 2007 tydeligvis rystet om forslaget:

»Pengene vil kunne fosse ud til udenlandske klinikker og til udenlandske hospitaler, og så skal vi svække vores eget system for at kunne betale de store regninger fra udlandet.»

Formanden for de europæiske socialdemokraters sammenslutning, tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen, var også på krigsstien. Han var bange for, at direktivet kunne "...skabe politisk kaos i nogle medlemslande" ved at indføre lovgivning om "...det mest følsomme område i EU-samarbejdet."

Et kig på traktaten burde også undre. Her slås det fast i artikel 152 (EF) at EU's indsats kun kan være "et supplement til de nationale politikker".

Det er påfaldende at EU-kommissionen så kan foreslå et direktiv der ifølge danske politikere kan komme helt på tværs af det danske sundhedssystem? ♦

December 2007:

Faglige rettigheder under hammeren

Under behandlingen af den såkaldte Vaxholm-sag om retten til at forhandle overenskomst og retten til kollektive kampskridt, argumenterede den danske regering for at de spørgsmål overhovedet ikke hører under EU's kompetence.

Det blev uden videre fejtet af bordet af dommerne der pålagde bl.a. Danmark at indskrænke retten til at bruge kampskridt over for virksomheder fra andre EU-lande. At kræve af udenlandske selskaber at de skal indgå overenskomster med samme løn- og arbejdsvilkår som dem der gælder for tilsvarende danske lønmodtagere, mente dommerne er i strid med friheden til at levere tjenesteydelser.

Derfor må danske fagforeninger ikke bruge kollektive kampskridt for at presse firmaer fra andre EU-lande til at forhandle og indgå overenskomst, hvis fagforeningerne kræver overenskomster der er identiske med de gældende. En lovændring er varslet af beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen for at indrette de danske regler på dommen. ♦

Ulovlige regler om håndbagage

Flypassagerer, som har fået beslaglagt parfume, årgangsvine eller sportsudstyr i lufthavnenes sikkerheds-kontrol, har god grund til at være sure. Beslaglæggelserne har ikke haft lovmæssigt grundlag, ifølge et forslag til dømsafgørelse.

ULOVLIG LOV. Forbuddet mod at have mere end 100 ml. vand, shampoo, alkohol eller anden væske i håndbagagen på flyturen er "uacceptabelt".

Selve beslutningen skal betragtes som en "nullitet" (ugyldig).

Sådan svingede generaladvokat Eleanor Sharpston pisken over EU-Kommissionen den 10. april i år da hun leverede sit forslag til en EU-dom.

Sharpston sparede ikke på krudtet om den forordning (EU-lov) som har betydet at tusindvis liter væske af forskellig slags er skyllet ud, og til beslaglæggelse af tonsvis af mere eller mindre farlige genstande i lufthavnene:

»Det er min opfattelse at forordningen er behæftet med en mangel (...) hvis grovhed er så åbenlys at den ikke kan tolereres i Fællesskabets retsorden. Jeg foretrækker derfor at det fastslås at forordningen er en nullitet.«

Årsag?

Beslutningen om den forbudte håndbagage har været hemmelig.

Flypassagerer i EU har skullet rette sig efter en forbudsliste som ingen har haft mulighed for at læse.

"Uacceptabelt"

Selve beslutningen om fælles regler for flysikkerhed i EU har siden december 2002 stået i Den Europæiske Unions Tidende. Her kan man læse alle EU-love og andre vigtige beslutninger.

Med i forordningen om lufthavnsikkerhed stod at de forholdsregler som folk skal følge, "bør være hemmelige og ikke offentliggøres".

Det var de også. I forordningens bilag om de konkrete forholdsregler står kun at bilaget er hemmeligt.

Alligevel skulle passagererne informeres "tydeligt om reglerne om genstande, som er forbudt at medbringe i fly".

Men hvordan informerer man tydeligt om hemmelige regler?

Generaladvokat Sharpston fandt situationen absurd. Dette er "uacceptabelt inden for Den Europæiske Unions retsorden", skrev hun, efter at hun var blevet sat på sagen takket være den østrigske tennisentusiast Gottfried Heinrich.

Ikke uden min ketsjer

Da Heinrich indfandt sig ved lufthavnsikkerhedskontrollen i Wien den 25. september 2005 havde han en tennisketsjer i hånden.

Rettighedsvogterne ser på sig selv

Terroranklagede har rettigheder. Og demokrati kræver åbenhed. Spørgsmålet er om det også gælder for domstolen selv.

RIS TIL EGEN R.. EU's domstol i Luxembourg blander sig i medlemslandenes måde at fortolke love og spille-regler på.

Men Domstolen efterprøver også selve EU-maskineriet og dets beslutninger.

Det får nogle gange direkte betydning for mennesker i medlemslandene. Svenskeren Abdirisak Aden fra Tensta i udkanten af Stockholm er et eksempel.

Den 3. september i år underkendte Domstolen en syv år gammel EU-beslutning om at indefryse de penge som fandtes i banknetværket Al Barakaat, og som Aden sad i ledelsen for.

Domstolen udelukker ikke at Al Barakaat er blevet brugt til at overføre penge til støtte for terrorisme i Somalia. Det er en uprøvet påstand. Men Domstolen slog ned på måden som personerne bag Al Barakaat, og som den saudiske erhvervsmand Yasin Abdullah Kadi i en lignende sag, var blevet behandlet på.

De anklagede fik ikke at vide hvad de var anklaget for. De blev ikke hørt af nogen. Indefrysningen blev aldrig afprøvet af en domstol. Og det var forkert.

Til doms over FN?

Domstolens afgørelse var ikke kun en begmand til regeringerne i Ministerrådet, som i 2001 vedtog selve mekanismen bag beslutningen – i øvrigt under svensk formandskab.

Den er også en revselse af Retten i første instans, den lavere EU-domstol, som for tre år siden udtalte at sanktionerne mod Al Barakaat og erhvervsmanden Kadi var i orden.

Indefrysningen var begrundet med en FN-beslutning fra 1999 om økonomisk blokade af det daværende Taliban-regime i Afghanistan.

Og så skal en EU-domstol ikke sætte sig til doms over FN, mente Retten i første instans.

Men sådan skal sagen ikke ansues, siger EU's domstol nu i sin seneste afgørelse, efter at beslutningen fra 2005 blev anket:

Det er rigtigt at FN-sanktioner rangerer over EU-love, men de vedtagne sanktioner skal udføres med respekt for retssikkerheden.

Det var en uventet udgang på ankesagen.

»Du laver vel ikke sjov med mig? Jeg har lige forberedt en meget vred udtalelse fordi jeg havde forventet at vores anke ville blive afvist,« sagde Abdirisak Adens advokat, Thomas Olsson, da han blev ringet op om dommen af det svenske nyhedsbureau TT.

Demokrati et overordnet hensyn

Også i en anden type af sager har Domstolen underkendt måden som EU's institutioner efterlever og fortolker sine egne beslutninger på.

I flere afgørelser siden midten af 1990'erne om retten til aktindsigt har Domstolen været efter både Kommissionen og Ministerrådet.

Der hvor Ministerrådet og Parlamentet har åbnet dørene på klem, har Domstolen enten skubbet åbningen en anelse større, eller sat kiler i, så dørene ikke vil kunne lukkes igen.

En af de senere afgørelser om åbenhed var til glæde for den italienske politiker Maurizio Turco. Han var blevet nægtet adgang til en retslig vurdering af et forslag til EU-lov om modtagelse af asylansøgere. Ministerrådet mente det ville svække EU hvis man løftede på sløret for hvordan EU's egne juridiske eksperter havde argumenteret op til beslutningen.

Domstolen fandt omvendt at åbenhed vil styrke tiltroen til EU, og at en styrkelse af borgernes demokratiske rettigheder er et overordnet hensyn i EU-samarbejdet.

Ikke nogen veto-ret

En sag rejst af det svenske journalistforbund førte i 1996 til en dom om at EU-institutioner skal give en konkret begrundelse hver gang man nægter at udlevere et dokument.

I 1998 vandt den finske EU-parlamentariker Heidi Hautala en sejr da Domstolen besluttede at enkelte hemmelige oplysninger ikke må påvirke udleveringen af et helt dokument. Hvis de hemmelige dele slettes eller skjules med sorte streger, kan resten godt gøres tilgængeligt.

Og i en sag rejst af den tyske naturbeskyttelsesforening IFAW besluttede Domstolen i december sidste år at EU-medlemslande ikke har veto-ret overfor at udlevere dokumenter i EU-sager.

Hemmeligholdelse skal have et retsligt grundlag i de fælles regler.

Imidlertid er der også eksempler på at Domstolen i Luxembourg ikke altid dømmer til fordel for mere åbenhed.

Åbenhed i retssager

Journalistsammenslutningen API i Bruxelles har af Retten i første instans fået dom for at Kommissionen ikke behøver at udlevere indlæg som Kommissionen har sendt til Domstolen i sager hvor der endnu ikke er faldet dom.

Retten i første instans har altså forståelse for at det er nødvendigt at holde dokumenter tilbage – i retssager.

Den afgørelse er anket af den svenske regering.

Og svenskerne får støtte fra Danmark. Udenrigsministeriet fortalte for nylig Folketingets Europaudvalg at Danmark har den samme holdning som Sverige og API: Indlæg som er sendt til Domstolen skal ikke have en beskyttelse kun fordi de indgår i en retssag. Den slags dokumenter skal vurderes konkret, på linje med alle andre EU-handlinger.

Hvornår der kommer en afgørelse i den lidt kildne sag hvor Domstolen selv er involveret som institution, er det ikke muligt at få besked om.

Men det er ikke usædvanligt at ankesager fra Retten i første instans til EF-domstolen tager to-tre år. ♦

For nylig annullerede Domstolen en tidligere beslutning om at beslaglægge Al Barakaat – et uformelt banknetværk som udlands-somalierne indtil 2001 brugte til at sende over 500 millioner dollar om året til familimedlemmer i Somalia.

Indsat: Abdirisak Aden, leder af bankens kontor i Stockholm

(FOTO: CLAES HERRLANDER, ABF)

Charteret om Grundlæggende Rettigheder

EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder har i øjeblikket status som en politisk erklæring. Med Lissabon-traktaten bliver Charteret retsligt bindende og dermed underlagt EU-retten.

I den forbindelse har det været flittigt diskuteret om Domstolen vil begynde at dømme til fordel for retten til liv, arbejde, uddannelse, sociale rettigheder og alle de andre individuelle rettigheder som er indskrevet i Charteret.

Formelt udvider Charteret ikke Unionens eller Domstolens magt.

»Dette charter skaber ingen nye kompetencer eller nye opgaver for Fællesskabet og Unionen og ændrer ikke de kompetencer og opgaver, der er fastlagt i traktaterne,« står der sort på hvidt i paragraf 51.

Alligevel har Polen og Storbritannien insisteret på at få en særlig protokol om Charteret. Her slås det fast at Charteret "på ingen måde skaber rettigheder, der kan håndhæves juridisk i Polen eller i det Forende Kongerige", med mindre disse lande har sådanne rettigheder i deres nationale lovgivning.

EU-ekspert Marlene Wind er ikke i tvivl om at Domstolen i sine afgørelser vil tage højde for de vidtgående rettigheder som er fastlagt i Charteret.

»Det kan ikke undgås, at Charteret vil udvide Domstolens rolle, selv om politikerne giver det modsatte billede. Allerede nu refererer Domstolen til det i sine afgørelser. Det vil forstærkes når det bliver retligt bindende,« siger hun.

Hun understreger at Domstolen kun kan dømme med henvisning til Charteret på de områder hvor EU i forvejen har kompetence.

Men samtidig peger hun på at EU-retten allerede i dag angår næsten al lovgivning.

»Det kommer an på hvordan EU-retten udvikler sig. Lovgivning om ligebehandling kan få en bredere anvendelse. Historien viser at der når det handler om grundlæggende rettigheder, så er domstolen meget ekspansiv i forsøget på at beskytte borgernes rettigheder.«

DOMSTOLEN

Hvis Lissabon-traktaten bliver vedtaget, får Domstolen flere områder at dømme på.

får mere magt

TRAKTATEN. Hvis nogen synes at EU's Domstol har for meget at skulle have sagt, så er den dårlige nyhed at mere er i vente. I hvert fald hvis Lissabon-traktaten bliver vedtaget. Lissabon-traktaten vil nemlig føre til en markant udvidelse af Domstolens rolle.

Den vigtigste grund er at hele det retspolitiske område nu bliver gjort til "normalt" EU-samarbejde. Hidtil har de mest følsomme områder – det politimæssige og strafferetslige samarbejde – haft en mellemstatslig karakter. Beslutninger skal træffes i enighed og er ikke underlagt EU-retten. EU's Domstol har derfor ingen kompetence til at tolke eller omstøde beslutningerne.

Fælles strafferammer

Det bliver ændret når – eller hvis – Lissabon-traktaten træder i kraft. Traktaten afskaffer det mellemstatslige samarbejde om retspolitikken, den såkaldte søjle 3. Det betyder at lovene fremover vedtages med flertalsafgørelser, og at det bliver op til EU's Domstol at fortolke EU's politi- og straffelove, og afgøre om medlemslandene er ihærdige nok med at efterleve dem.

Traktaten går endda endnu videre. Den giver for første gang EU mulighed for at fastsætte minimumsstraffe for menneskehandel, narkosmugling, overgreb mod børn og andre grænseoverskridende forbrydelser, herunder "organiseret kriminalitet". Uenigheder om fortolkningen og efterlevelse af sådanne forbrydelser og straffe er altså på vej til at være en sag for EU's Domstol. En opgave for Domstolen kunne for eksempel blive at definere nærmere hvad det diffuse begreb "organiseret kriminalitet" dækker over.

Den danske undtagelse

I øjeblikket har alt dette ingen betydning for Danmark. Den retlige undtagelse betyder nemlig at Danmark kun er med i den del af det retlige samarbejde som foregår

mellemstatsligt – det vil sige det samarbejde som ikke længere eksisterer efter Lissabon-traktaten.

Men den folkeafstemning som regeringen har bebudet, kan ændre dette. Et flertal af de politiske partier argumenterer netop for at afskaffe den retlige undtagelse fordi den – med Lissabon-traktaten – stiller Danmark udenfor det politimæssige og strafferetslige samarbejde.

Ikke udenrigspolitik

Lissabon-traktaten indebærer med andre ord at alle EU-love kan prøves ved Domstolen. Dog med undtagelse af det udenrigspolitiske og sikkerhedspolitiske samarbejde. Her er Domstolens kompetence begrænset til at afgøre om udenrigspolitiske initiativer er i strid med EU-samarbejdets øvrige kompetencer.

Domstolen får heller ikke kompetence til at blande sig i politiets arbejde i de enkelte lande, eller hvordan man opretholder lov og orden og beskytter den indre sikkerhed.

Alle EU-institutioner

Domstolens virkefelt dækker i dag retsakter fra Rådet, Kommissionen og EU-Parlamentet. Med Lissabon-traktaten vil også retsakter vedtaget af Det Europæiske Råd kunne prøves af EU's domstol.

Det Europæiske Råd er populært sagt EU's topmøder som normalt afholdes fire gange årligt. Det består af EU-medlemsstaternes stats- og regeringschefer samt formanden for Kommissionen. Det Europæiske Råd har til opgave at "tilføre Unionen den fremdrift der er nødvendig for dens udvikling, og fastlægge de overordnede politiske retningslinjer herfor."

Hvad Domstolens nye kompetence i praksis vil betyde, har EU-ekspert Marlene Wind svært ved at forestille sig.

»Domstolen vil aldrig blande sig i udenrigspolitik eller spørgsmål om traktatændringer og optagelse af nye medlems-

Nye områder, mere magt

1. Poli- og strafferet bliver til EU-ret
2. Charteret for Rettigheder bliver retsligt bindende og får dermed større betydning for Domstolens afgørelser
3. Domstolens virkefelt udvides til Det Europæiske Råd (topmøderne) og alle EU's kontorer og agenturer
4. Hurtigere adgang til at idømme bøder til medlemslande

lande. Måske kunne man forestille sig, hvis et land overskrider nogle grundlæggende rettigheder og skal lægges på is, at Domstolen kunne prøve gyldigheden af en sådan beslutning,« siger hun med henvisning til den gang Østrig blev udsat for en diplomatisk boykot i 2000, efter at det højrepopulistiske Frihedsparti kom med i regeringen.

I forhold til den gældende traktat tilføjer Lissabon-traktaten desuden at retsakter vedtaget af *EU's organer, kontorer og agenturer* vil kunne prøves af Domstolen.

Hurtigere bøder

Domstolen behøver heller ikke vente så længe med at idømme et medlemsland en bøde for ikke at overholde en EU-lov.

Som reglerne er nu, skal Kommissionen sende en "begrundet udtalelse" hvis man mener at et medlemsland ikke overholder reglerne. Den skal præcisere hvordan et medlemsland ikke har levet op til kravene og give landet en frist til at svare. Dette udgår, samtidig med at Kommissionen i en ny paragraf får mulighed for, så snart den indklager et medlemsland, at foreslå en "passende bøde".

Det vil formentlig lægge større pres på medlemslandene til at efterleve direktiverne. ♦

Efter flere tabte sager i Domstolen vil den europæiske fagbevægelse lave om på EU's grundlov. Strejkeretten og sociale hensyn skal rangere højere end de økonomiske friheder. Men den politiske opbakning til udspillet mangler.

SOCIAL PROTOKOL. I fire sager det seneste halve år har EU's domstol dømt til fordel for fri bevægelighed, fri etablering og fri konkurrence.

Laval-, Viking Line-, Rüffert- og Luxembourg-dommen siger alle at de økonomiske friheder vejer tungere end retten til at strejke og andre faglige kampskridt, og tungere end retten til at rejse krav over for en arbejdsgiver udover et minimumsniveau.

»Vi har fået et rettighedshierarki hvor de økonomiske rettigheder er mere værd end de sociale,« sagde John Monks, generalsekretær i EFS (den Europæiske Faglige Sammenslutning) efter Laval-dommen.

De fire domme har fået EFS til at kræve at spillereglerne laves om. Et forslag til en "social protokol" skal rette op på den skævhed i EU-samarbejdet som fagbevægelsen oplever.

En lang række faglige organisationer i hele EU har tilsluttet sig kravet om en protokol. Herhjemme arbejder netværket Fag-

ligt Ansvar og LO i de fem største danske byer for at fremme kravet hvor rettighedshierarkiet bliver rettet op, eller sågar stillet på hovedet.

Sociale rettigheder forrest!

EFS foreslår en helt ny prioritering, her frit oversat fra engelsk:

»Intet i denne traktat, særlig ikke økonomiske friheder eller konkurrenceregler, skal være prioriteret over grundlæggende sociale rettigheder og sociale fremskridt. I tilfælde af rettighedskonflikt skal de sociale rettigheder have forrang.«

Det udspil har mildest talt ikke udløst den helt store begejstring i EU-ledelsen.

Første gang kommissionsformanden José Manuel Barroso blev præsenteret for tanken, var på EU's forårstopmøde i Bruxelles i marts 2008.

Barroso var ganske afvisende:

»Laval-dommen er ikke i konflikt med nogen social model. Dommen omhandler nogle specifikke omstændigheder i en konkret sag,« sagde han.

LO-formand om Irland

Margot Wallström, næstformand i Kommissionen, lød lidt mindre skeptisk da hun noget senere blev spurgt om protokol-forslaget.

»Personlig har jeg sympati for tanken, jeg er bare usikker på hvilken status sådan en protokol skal have. Jeg ved også at der er dem som advarer imod at åbne op for den diskussion. Det kan også give bagslag,« sagde hun til svenske journalister den 10. juli.

To dage senere stemte et irsk flertal nej til Lissabon-traktaten.

Wanja Lundby-Wedin, formand for EFS, og for svensk LO, kom på banen og sagde at den sociale protokol nu var blevet endnu mere aktuel end tidligere. Irlændernes nej var blandt andet affødt af at lønmodtagerne følte sig sat til side, og det ville EFS' sociale protokol råde bod på, mente hun.

Nej til genforhandlinger

En pointe med en særlig protokol er at den vil kunne knyttes til den øvrige traktat,

Fagbevægelsen vil stille EU-retten på hovedet

uden at man nødvendigvis ribber op i andre dele som EU-regeringerne med hiv og sving er blevet enige om.

På den anden side vil også en protokol rent formelt kræve at forhandlingerne genopnås, om end kun nogle få minutter.

Og så skal de 27 medlemslande være enige; også de lande som er glade for de domme som begrænser fagforeningernes muligheder.

Da Margot Wallström efter det irske nej endnu en gang blev spurgt om sin holdning, viste det sig at hun nu var lige så afvisende som formanden Barroso:

»Det drejer sig om hvad man mener med en protokol; om det kan laves som en tydeliggørende erklæring, eller om det skal knyttes til traktaten. Hvis det er hvad man mener, så er det ikke aktuelt. Genforhandlinger af traktaten er der ingen som er interesseret i.«

S melder fra

I Folketinget opstod i foråret 2008 i en periode et "socialt flertal" bestående af So-

En dansk vej udenom?

Kort efter Laval-dommen nedsatte den danske regering et udvalg, hvor både arbejdsgiverne og fagbevægelsen var repræsenteret.

I juni kom udvalget med et konkret lovforslag til gennemførelse af dommen.

Laval-betænkningen foreslår at konfliktvåbnet skal kunne bruges overfor udenlandske virksomheder på tre betingelser: Kravene skal svare til det som er aftalt mellem arbejdsmarkedets "mest repræsentative parter". Aftalerne skal gælde over hele landet. Og det lønniveau man vil opnå, skal være kendt.

Forslaget er at den gældende lov tilføjes en lille sætning om at kampskridt kun er tilladelige hvis de skyldes et krav om løn der svarer til "..bestemmelser som gælder på hele det danske område".

Strejkeret for halv løn

Et problem med Laval-betænkningens forslag er at de nationale overenskomster definerer et minimumsniveau som kun meget få arbejdere får. Lokale overenskomster definerer typisk et lønniveau der er betydeligt højere, og en stor del af lønnen udgøres i øvrigt af forskellige tillæg, af pension m.m.

Et eksempel fra bygningsarbejdere i København: Ifølge en landsdækkende overenskomst mellem fagforbundet Træ-Industri-Byg og arbejdsgiverforeningen Dansk Byggeri skal bygningsarbejdere modtage mindst 104 kroner i timen. Men i praksis betyder denne lønsats ikke meget, og gennemsnitslønnen for timelønnet arbejde var i 2007 ca. 188 kr., mens det for akkordarbejde var 220 kr. Niveaulet for udstationerede arbejdere som det skal være tilladt at konflikte for, ligger altså på omkring halvdelen af løngennemsnittet for danske arbejdere.

cialdemokraterne, Dansk Folkeparti, SF og Enhedslisten. De fire partier ville alle se en hurtig afklaring af Laval-dommen inden ratificeringen af Lissabon-traktaten kunne gå i gang.

Men i forhold til EFS' forslag melder Socialdemokraterne fra:

»Det er ikke en realistisk løsning at genforhandle traktaten. Det eneste nye er det irske nej, og hvordan det skal løses er en anden diskussion,« siger Europapolitisk ordfører Kim Mortensen.

Han mener heller ikke at der er et dansk behov for traktatændringer, efter at den såkaldte Laval-betænkning (se boks) har foreslået hvordan dansk lov skal tilpasses den omdiskuterede dom.

»Når vi får løst det her, er der intet aktuelt pres på Danmark. Så bliver det hypotetisk at diskutere hvordan traktaten skulle kunne se ud,« siger Kim Mortensen. ♦

De fire antifaglige domme

Viking Line (C-438/05) fra den 11. december 2007, opkaldt efter rederiet Viking Line som ville udflage færgeren Rosella til Estland.

Indebærer: Strejker kan være en forhindring for etableringsfrihed og kan dømmes ulovlige. (Den konkrete konflikt blev dog løst ved et hemmeligt forlig mellem parterne.)

Laval/Vaxholm (C-341/05) fra den 18. december 2007 opkaldt efter en lettisk virksomhed som skulle ombygge en skole i den svenske by Vaxholm til lettiske lønninger.

Indebærer: Faglige blokader (eller strejker) er kun tilladt til forsvar for nationale minimumslønninger, ikke for at gennemtrumfe gældende overenskomstkrav.

Rüffert (C-346/06) fra den 3. april 2008, opkaldt efter advokat Dirk Rüffert som mente at den tyske delstat Niedersachsen havde stillet alt for skrappe krav til det polske selskab han repræsenterede.

Indebærer: Som i Laval-dommen må det offentlige kun kræve mindstelønnen respekteret, og ikke kræve lønninger som svarer til det faktiske lokale niveau.

Luxembourg (C-319/06) fra den 19. juni 2008 opkaldt efter staten Luxembourg som Kommissionen mente stillede for hårde krav til udenlandske arbejdsgivere.

Indebærer: Man kan ikke kræve at udenlandske arbejdsgivere skal dokumentere ansættelsesforhold på arbejdspladsen, eller at de ansatte skal omfattes af alle de overenskomstkrav som gælder i værtslandet.

Dommene kan læses i sin helhed på domstolens web curia.europa.eu

Der sker hele tiden nyt i forhold til de emner vi skriver om i NOTAT. Her fortæller vi kort om nogle af de seneste initiativer og beslutninger.

Siden sidst

Tekst: Sven Skovmand

Ferie reddede parlamentarikere

PARLAMENTET. Torsdag den 7. august styrtede en del af loftet i den nye parlamentssal i Strasbourg ned. Heldigvis skete det i Parlamentets sommerferie, så ingen blev ramt.

Uheldet har givet ny ammunition til de medlemmer der ønsker at møderne skal holdes i Bruxelles – hvad de under alle omstændigheder bliver, indtil taget er repareret.

Man skønner at det koster omkring 1,5 milliarder kroner om året at holde møder i Strasbourg, fordi det betyder store omkostninger til personale og flytning af dokumenter. Men da der i EU's traktat står at mindst 12 af møderne skal holdes i Strasbourg, får tilhængerne af Bruxelles næppe deres vilje.

200 EU-soldater til Georgien

EU-STYRKE. Allerede den 1. oktober skal 200 EU-soldater være på plads som observatører i

Georgien. EU's udenrigspolitiske leder har derfor opfordret EU-landene til at komme med hurtige bidrag. Opstillingen af de 200 militære observatører er et led i den aftale som formanden for Ministerrådet, den franske præsident Nikolas Sarkozy, har indgået med den russiske præsident Medvedev.

Aftalen indebærer at Rusland trækker alle sine styrker ud af Georgien med undtagelse af de to selvstyrende områder, Abkhasien og Sydossetien, der ønsker at blive løsrevet fra Georgien.

Se mere om EU's udenrigspolitik i NOTATs nummer for juni 2007 eller søg i www.notat.dk under militær.

Kommissionen tillader GMO-soya

GMO-FODER. Kommissionen meddelte den 8. september 2008, at en gen-modificeret soya der er fremstillet af den tyske kemiske koncern Bayer, skal ikke bruges som svinefoder i EU i de næste 10 år.

Beslutningen sker på trods af at det ikke har været muligt at skabe det fornødne flertal for beslutningen i EU's Ministerråd.

Kommissionen udnytter hermed en bestemmelse om at den kan træffe beslutninger, når Ministerrådet ikke vil eller kan gøre det.

Kommissionens beslutning er heller ikke populær i EU's befolkning. En meningsmåling viser at kun 27 procent er tilhængere af at man tillader GMO-foder.

Se mere om EU's fødevarerpolitik i NOTATs nummer for april 2007 eller søg i www.notat.dk under fødevarer.

Parlamentsudvalg drosler ned for biobenzin

ENERGIPOLITIK. Parlamentets industriudvalg afviste den 11. september 2008 at fastholde beslutningen om at 10 procent af bilerne skal køre på biobenzin i år 2020.

Efter udvalgets opfattelse er det nok at 6 procent af bilerne kører på biobenzin. Samtidig går man ind for at man i 2014 skal se på situationen igen, og at man til den tid skal vurdere biobenzinens påvirkning af prisen på fødevarer.

Selvom udvalgets beslutning ikke helt afskaffer biobenzinen, har vedtagelsen skabt voldsom utilfredshed blandt producenterne af biobenzin. De truer med helt at opgive fremstillingen hvis Parlamentet indtager samme holdning som udvalget.

Parlamentet skal stemme om sagen under samlingen i oktober.

Se mere om EU's energipolitik i NOTATs nummer for juli 2007 eller søg i www.notat.dk under energi.

Næste nummer

Om Øst- og Centraleuropa

I 2004 blev ti nye lande medlemmer af EU i den hidtil største udvidelse. Tre år senere fulgte Rumænien og Bulgarien efter. I næste nummer af NOTAT ser vi på hvordan det er gået, snart fem år efter. Økonomien er i vækst, men det samme er den sociale ulighed. Tilliden til de politiske institutioner er ringe. De store forventninger om at nå samme levestandard som i Vesten er ikke indfriet. Vi har samlet de centrale tal og statistikker, og leder efter forklaringer fra såvel eksperter som "manden på gaden".

At leve på polsk

Mange polakker er taget til Danmark og andre vestlige lande for at arbejde. Årsagen er ligetil: Livet er ikke nemt i Polen. Priserne nærmer sig niveauet i Danmark, men lønningerne følger slet ikke med.

Vi er taget til Polen og møder ansatte i private og offentlige virksomheder som kæmper for at få husholdningsbudgettet til at hænge sammen. Fagbevægelsen lancerede sidste år en kampagne for mere i løn. Det er svært: Kun mellem 10 og 15 procent af de polske lønmodtagere er organiseret. Men der er også lyspunkter.

Ungarn – det sorte får

Bruttonationalproduktet vokser hurtigt i de nye medlemslande – mere end i Vesten. Men Ungarn er en undtagelse. I 2007 var væksten kun på 1,3 procent. Kun i Ungarn var der en negativ udvikling i privatforbruget med et fald på 0,3 procent. Og med et

stort offentligt underskud er der lange udsigter til, at ungarene kan skifte deres forinter ud med euroer.

Er årsagen at den ungarske økonomi mere end nogen anden er blevet solgt til udenlandske firmaer? Den socialdemokratiske regerings recept er en hestekur med skattestigninger og højere energifgifter. Men det bremser væksten – og øger utilfredsheden.

Kæmper for de små

I Polen er der 1 1/2 millioner små familielandbrug. Deres overlevelse er, ligesom biodiversiteten, truet af stigende priser, effektivisering og EU's landbrugspolitik. Jadwiga Lopata har en lille økologisk gård ved Wrocław i Polen. Hun står bag en international sammenslutning som vil beskytte Polens rige natur og bøndernes traditioner.

Svar på quiz:

1-a, 2-c, 3-c, 4-a, 5-b, 6-a, 7-a, 8-b, 9-c, 10-a

Test din viden

Svarene kan du finde i artiklerne inde i bladet, eller se de rigtige svar på side 31.

1. En EU-dom fra juli 2008 har skabt politisk røre om de danske familiesammenføringsregler. Hvad kaldes dommen?	a) Metock-dommen	b) Haddock-dommen	c) Metternich-dommen
2. På hvilket punkt kommer den omstridte dom med en ny fortolkning?	a) bopælspligt	b) arbejdspligt	c) opholdstilladelse
3. I hvilket land har EU's domstol sit hovedsæde?	a) Belgien	b) Tyskland	c) Luxembourg
4. At EU's domstol er "aktivistisk" betyder at den...	a) træffer politiske afgørelser	b) er udfarende med at opsøge sager	c) er selvsupplerende
5. En EU-dom i 2006 friholdt datterselskaber af multinationale firmaer af skattebetaling. Den danske regering reagerede ved at...	a) inddrage momstilladelse for multinationale	b) sænke selskabsskatten	c) ignorere dommen
6. Hvordan udvider Lissabon-traktaten virkefeltet for EU's domstol?	a) politi og strafferet bliver omfattet	b) politichefer udpeges af Domstolen	c) nationale sager kan ankes til EU
7. Hvorfor kalder EU's Generaladvokat forordningen om tilladt håndbagage ved flyrejser uacceptabel?	a) forordningen er hemmelig	b) procedurefejl ved beslutningen	c) den er i modstrid med menneskerettighederne
8. En ny dom om beslaglæggelsen af midler fra banknetværket Al-Bakaraat fastslår at...	a) pengene overføres til EU's budget	b) beslaglæggelsen var ulovlig	c) midlerne var tiltænkt terrorvirksomhed
9. Hvilken slags sager er de mest almindelige ved EU's domstol?	a) sager om korruption og svindel	b) medlemslande overtræder reglerne	c) fortolkning for nationale domstole
10. Hvad er den europæiske fagbevægelses svar på nylige domme som begrænser strejkeretten?	a) en protokol til traktaten	b) et nyt direktiv om strejkeret	c) en europæisk generalstrejke

